

A „Franklin-Társulat” kiadásában
Budapestben megjelent és minden
könyvtárnál kapható:

Jósika Miklós regényei.
80. 90. füzet.
Új olcsó kiadás.

Regényes képletek.

Második kiadás.
Ara a két füzetből álló
kötetnek 1 forint.

Magyar Ipar és Kereskedelmi Bank

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Új rendszerű pénztári jegyeink cheque alakban

4%-ot kamatoznak (adómentesen);
a betéti könyvecskék új nemeként jelentkeznek;
sok irányban előnyöket biztosítanak az eddigi
betéti könyvecskék és a régi rendszerű pénztári
jegyek felett.

Azon intézetek és cégek száma, melyek kijelentették,
hogy ezen pénztári jegyek tökéletesen megfelelnek az ismerős
feltevéseiknek, már most is közel 1000-
ra rög. Az erre vonatkozó jegyzék főpénztárnál és
ágonál kapható.

Elfogadjuk egyébként betéteket 4%-ra

betéti könyvecskék mellett,
régiről rendszerű pénztári jegyek ellen és
folyó számlára (cheque-számlára) is.

Váltótulástunk elfogadjuk megbízásokat értékpapírok
vásárlására és eladására és felvilágosítások-
kal szolgál minden a bankügyletek körébe
tartozó kérdésben.

Tökeelhelyezésre ajánljuk a

Magyar takarékpénztárak központi jel-
zálogbankja 4½%-os adómentes zálog-
levelei és községi kötvényei

napi árfolyam mellett.

6080

Fiókok: Magyar Ipar és Kereskedelmi Bank r.t.
VI. Podmaniczky-u. 2. V. Nádor-utca 4. sz.
VI. Teréz-kört 2.

Guerlain Parfumerie Française de Luxe

15, RUE DE LA PAIX, PARIS

Le monde élégant et fashionable de Paris se sert :

Eau de Cologne Impériale, savon spécial ;

Crème de Fraîces et Poudre de Cypris pour le teint ;

Extraits pour le mouchoir et le vaporisateur : Jicky, Belle France, Alcoolat de Roses pour les chapeaux.

N° 4711.

Eau de Cologne

(aranyos-kék ragjegy)

Műhelys Ferdinándtól, Kölnben.

A legjobb cégnek

elismervé.

Készletben majd minden

finomabb illatszer-üzletben.

Nagybani raktár

Bécs XII/2, Rudolfsasse Nr 56a

Dr. Rix A. Bécsben.

Eredeti Pompadour-pasta

Fennáll 54 év óta.

Legáltalánosan szer.

Ezen világszerte ismert pasta,
jótállás mellett, 14 nap alatt el-
távolítja a szepit, májfoltokat,
pörpöndeket, azaz az orr-
vöröséget, himlőhelyet stb. Ezer meg
ezer elismerő írat megtekintésre
kész áll. Sikertelenség esetén a
pasta visszatérül. Eredeti tá-
goly, használati utasítással együtt,
frt 1.50. Frt 1.70 beküldése mellett
bérmentes küldés. Pompadour-
pasta 1.50. Poudre Marquise
Pompadour frt 1.25. — Rix
Vilma orvos-övegy Páris,
Rix Antal és Testvere, Bécs,
Fruiterstrasse Nr. 16, I. Stock.
Ismétlődik keresztetnek.
Magyarországon kapható:
Török József gyógyszerész, Budapest,
Kisúti-utca. Eszék: David Gyula.
Nyitra: Kovács József. Pozsony:
Pisztory Bódog. Temesvár: Jáh-
ner C. M. 6112

FŐVÁROSI LAPOK

politikai és szépirodalmi napilap.

Felölös szerkesztő:

Porzolt Kálmán.

Kiadó-tulajdonos:

Athenæum részv.-társ.

A család minden tagja megtalálja benne a maga olvasmányát. A hölgyek-
nek: a legelősebb írótól regény, elbeszélés, költemény, szellemes tárcza,
divattudósítás, érdekes újdonság-rovat, karcolatok. Az uraknak: becsületes
magyar politika, mely minden párttól teljesen független, a leghitelesebb érte-
sülések, megvesztegethetlen közgazdasági rovat.

Az összes napilapoktól eltérő új szellem. — Megjelenik mindennap finom kiállításban.

Vasárnaponként külön meglepetés.

!! Gyönyörű aktuális illusztrációk!!

! Ingyen!

6131

! Ingyen!

Az április hó elsejével belépő új előfizetők (hónapos elő-
fizetők is) ingyen kapják meg a „Fővárosi Lapok” farsangi
emlékét, mely az 1895-iki farsang történetét tartalmazza,
az ország összes bálozó hölgyeinek névsorával.

A fűrdőidény alkalmával a Fővárosi Lapok nyújtja a legszórakoztatóbb olvasmányokat.

A „Fővárosi Lapok” előfizetési ára:

Egy óra: 1 frt 20 kr., negyedévre 3 frt 50 kr., félévre 7 frt,
egész évre 14 frt.

Állandó kedvezmény: a „Fővárosi Lapok” előfizetői olcsóbban kapják a
Wohl Janka által szerkesztett Magyar Bazar című remek heti divatlapot,
mely a Fővárosi Lapokkal együttesen előfizetve egy negyedévre 5 forint.

Mutatványszámot levelezőlapon nyilvánított óhajra
8 napig ingyen és bérmentve küld a „Fővárosi Lapok”
kiadó-hivatala bárkinek. — Czim egyszerűen:

A „Fővárosi Lapok” kiadó-hivatala, Budapest, Ferenciek-tere 3. szám.

BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLMA NYOK

szabadalmazását esz-
köli mind. államban
Réthy János
nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája,
Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház
mellett). Legrégibb szabad. iroda. — Telefon.

„Toronyórák”

palota, lak tanya, gyári órákat,
villanyórákat,
legelőnyösebben rendez be
Mayer Károly L.
I. m. állami kedvezm. gőz-órátára
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzék, költségjegyzék, bérn.

Eisenschiml és Wachtl

Budapest, Váci utca 12

Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.

Legnagyobb raktár mindenféle fény-
képezési gépek és készülékekből.
Alapítva 1856. — Többesrét kitüntette.
Arjegyzekek ingyen és bérmentve.

Új! A fotografálás elemet. Ára 2 frt.

Pecz Ármin

műkertész,
Bpest, Kálvária-tér 4.

Ajánkoszt

kertek alakítására
minden alakban és kiterje-
désben terv és költségvetés
szerint; valamint

gyümölcsfák, díszfák,
farokfák és rózsák

szállítására Budapest mellett fekvő
50 hold nagyságú faiskolájából.
Arjegyzekek
— ingyen és bérmentve. —

A Magyar Asphalt

részvény-társaság
Budapest, Andrássy-út 30

elvállalja jótállás mellett

legelősebban

asphalt-burkolatok

fektetését és

nedves lakások,
pinczék, stb. gyökere
száraztatását.

Telefon.

12. SZÁM. 1895.

BUDAPEST, MÁRCZIUS 24.

42. ÉVFOLYAM

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
félévre — 4 *
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.—
félévre — 2.50
Külföldi előfizetésekhöz a postailag
meghatározott viteldj is csatolandó.

EGY NAGY MAGYAR TEKNIKUS EMLÉKE.

VÁSÁRHELYI PÁL.

1795—1846.

A MAGYAR mérnök- és építész-egyesület a halás
kegyelet adóját rója le márcz. 26-án, a mi-
dön a gróf Széchenyi kiváló munkatársa,
nagyszabású eszméinek megtestesítője, néhai
Vásárhelyi Pál mérnök és országos hajózási
felügyelő születésének száz éves fordulóját em-
lékünnepléyyel üli meg. A kegyeletes megem-
lékezés eszméje a Vásárhelyi legnagyobb szabású
tervének, az aldunai Vaskapu-szabályozásnak
megvalósítás ban tevékeny részt vevő szakfér-
fiútól, Gonda Bélától indult ki, a kinek javas-
latára határozta el a magyar mérnök- és épí-
tész-egyesület ez emlékünnepléyyt. Az ünnepélyre
az egyesület meghívta a magyar tud. aka-
demiát, melynek Vásárhelyi rendes tagja
volt, továbbá a Tiszavölgyi-társulat köz-
ponti bizottságát, a kereskedelmi és föld-
mívelési minisztereket s a Vásárhelyi
két leányát és két unokáját. Elhatározta
továbbá az egyesület, hogy Vásárhelyi-
nek a budai temetőben levő sírjára em-
léket állít, szülőházát (Szepes-Olasziban)
emléktáblával jelöli meg s emlékeztet,
dolgozatait és műveinek ismertetését kü-
lön kötetben kiadja. Ugyanez alkalom-
ból a kormány is lerója irányában ke-
gyelete s elismerése halás adóját, a mi-
dön születésének száz éves fordulója al-
kalmából azzal emlékezik meg, hogy hát-
ramaradt családtagjai számára nagyobb
— 4000 forint — nemzeti segélyt nyújt
a vízszabályozási és Vaskapu-szabályozási
alapból. Ez a kegyeletes tény s a kar-
társai által rendezendő emlékünnepléyy
együttal alkalmas arra is, hogy felújítsa
e rég kidőlt jelesünk emlékét, mert
hisz a folyamatban levő s a művelt
külföld méltányl s át kivívott Vaskapu-sza-
bályozási munkálatok tényleg ma is a Vásár-
helyi által készített tervek alapjának, s mikor
Magyarország a nagy nemzetközi feladatot, hogy
határán át útát törjön a polgárosult világ áru-
mának kelet felé, — magára vállalta, ezzel he-
lyet biztosított Vásárhelyi Pál nevének is a szá-
zad nagy alkotó szellemei díszes sorában.
Ki volt Vásárhelyi Pál s mily alkotások örö-

Barabás Miklós rajza után.

VÁSÁRHELYI PÁL.

kitették át késő századokra nevét — a gyorsan feledő kor talán nem is tudja már.

A József nádor pártfogása alatt az aldunai hajózási akadályok elhárítására 1833-ban tudvaleg Széchenyi István gróf küldetett ki aldunai biztosul, ki mindenek előtt Pancsován érintkezésbe téve magát a technikai munkálatok vezetésére mellé rendelt térképezési igazgatóval, a Vaskapu s a többi zuhatag szabályozásához fogott.

Nem kis nehézséggel kellett a lánglelkű magyarnak megküdenie, mert bár a dunai hajózási akadályozó nehézségek elhárításának terve már József császárt is foglalkoztatta, azonban mindazon mérések, mélységkutatások, melyeket ez időtől fogva Széchenyi felleptéig részint a csajkások és határörvidékiek, részint magánosok, mint Marsigli gróf az Al-Dunán végeztek, inkább a dolgok összekuszálására vezettek, semmint hogy a végrehajtandó munkálatok biztos alapjait lettek volna vehetők. Mindössze 16 mérőföldre terjedő s öt zuhatagot magába záró folyamterület volt a szabályozásnál figyelembe veendő, itt-ott 1200—2000 méter szélességgel, és pedig egy vonalrész jobb partja idegen terület és a quarantaine zár alá vetve. Marsigli és a csajkások észleletei nem voltak figyelembe vehetők, mert mindössze annyira terjedtek, hogy a mily lassan a víz engedte, lehajókáztak egyszer a Dunán. A török háborúk alatt nem volt idő alaposabb tanulmányzásokra, s a határ soha sem volt úgy ellátva, hogy egy 16 mérőföld területű és 5 vízeséssel ellátott területet minden pénzsegély nélkül alaposan fölvehettek volna.

Ekkor jött Várhelyi Pál, hogy genialitásával, törhetlen szorgalmával egész lelkét a nagy nemzeti ügy szolgálatába állítsa s egyszerre új irányt adjon a magyar folyamattechnikának és nevét elválaszthatlanul összekapcsolja dunai hajózási történetével.

Várhelyi Pál Szepes-Olasziban született 1795-ben, régi nemes családból: atyja, Mátyás, előbb Szepes-Olaszin, később Miskolcon tanító volt; anyja, Téglási Bekk Mária. Pál az iskolákat Szepes-Olaszin és Miskolcon kezdte s Eperjesen, Pesten végezte, majd 1816-ban mérnöki diplomát nyerve, előbb a Körös, aztán a Duna szabályozásánál s térképezésénél vállalt munkakört, végre 1829-ben a Duna-térképező hivatal igazgatójává nevezetett ki.

A Széchenyi által megindított aldunai munkákhoz rendeltetvén, mindenek előtt ezen folyamzuhan pontos térképét készítette el s ugyanott alapos vizrajzi felvételeket is végzett, melyek alapján 1834-ben elkészítette az aldunai zuhatagok és a Vaskapu szabályozási tervét. — E közben Széchenyivel egyetértőleg belátta azt, hogy bármennyire meg legyen is a Duna Moldovától Orsováig, illetőleg Cserneczig tisztíva és hajózhatóvá téve, a balparton még sem nélkülözhető egy költ, mivel a Kazán-szorosban levő függőleges sziklafalak télen az összeköttetést Moldova és Orsova közt egészen feltartóztatják s ott nem képzelhető élénk és rendszeres közlekedés, továbbá mivel a kereskedésnél nemcsak a lefelé való járás, hanem a felfelé való is tekintetbe veendő s a rendszeres hajókat, gőzösöket is sok helyt az igen erős sodrás miatt a parton kellett vonatni, ami a balpart ez időbeli állapota mellett helyenként teljes lehetetlen volt, mert majd az egyik, majd a másik parton kellett hogy történjen, a mi rendkívüli idővesztéssel, a quarantaine-szabályok áthágásával s több ily kellemetlenséggel járt volna.

A költ kiépítésére már Berni terjesztett be előbb az illir ezred részéről az udvari tanácsos tervet, azonban Várhelyi Pál, hogy genialitásával,

tett tervezetet nem találta helyesnek és saját pontos felvételei nyomán egészen új tervet készített, s ezek szerint épült a maga nemében valóban páratlan Széchenyi-út.

Ugyanakkor, felhasználva a folyó akkori esékely vizállását, gondoskodott Várhelyi a folyóból kiálló sziklák szétrobbantásáról is. E célból Széchenyivel együtt újabb európai útra rándult 1834 januárjában, hogy hiábavaló kísérletek helyett a fejlettebb nyugati technikából merítsen okulást és tapasztalatokat.

Münchenen, Párison át Londonba érkeztek, mindenütt följegyezve tapasztalataikat, hogy azokat itthon gyümölcsözőtessék, szakértő tekintélyekkel értekezve s gépeket szerezve be. Ez alatt a Duna-gőzhajózási társaság sem maradt tétlen, fölépítette Széchenyi ösztönzésére negyedik gőzöst, a »Mária Dorothea«.

1834-ben tért haza Várhelyi és Széchenyi, megnyerve az ügynek a kölni gőzhajózási vállalat rokonszenves figyelmét is, mely még azon a tavaszon két gőzöst küldte a Vaskapuhoz, valamint a Duna-gőzhajózási társaság is »Argo« nevű hajóját.

Az 1836 év elején Várhelyi a Kazáni, Cottu, Dubovai, Rogácsi és Cottu-Ogradinai négy sziklás szoros összeköttetésének és járhatóvá tételének munkálatait kezdte meg. A munkálatok előhaladása iránt rendkívül érdeklődő nádor maga is készült a június hó folyamán megtekinteni a színhelyet s e célból Orsováig gőzhajón menni, föltéve, hogy elég magas lesz a vizállás. Az utazásból azonban semmi sem lett, a nádort sokkal jobban elfoglalták az országgyűlés tárgyalásai, semhogy időt szakíthatott volna rá.

József nádor különösen elismerő volt a jeles magyar mérnök iránt, a mit tanúsít az a levele, melyet 1833 augusztus 8-dikáról Széchenyire intézett, s melyben többek közt ezek mondatok:

»Különös örömmre szolgált az a tanúságtétel, melyet ön Várhelyi igazgató mérnök, úgy a mellé becsatolt egyének szolgálomáról, szolgáló buzgalomáról és kitartásáról tesz, ezzel felajánlom ön, hogy a nevezett mérnöknek ne csak teljes megelégedésemet fejezze ki, hanem őket tovább is bátorítsa az ernyedetlen munkálkodásra azzal az utalással, hogy a mennyiben fáradozásaikban nem fognak lankadni, s azokkal kielégítő eredményre fognak jutni, ez alkalommal szerzendő érdemeik különös méltánylásban részesülendnek.«

Külföldi utazásai közben Várhelyi annyira elcsajátította az angol nyelvet, hogy mikor Clark Tierney Vilmos a lánchíd építése érdekében Magyarországra jött, a világhírű mérnökhöz őt hívták meg, a ki kalauzolja és a fölmerült technikai kérdésekben mindenről részletesen tájékoztassa. Ép úgy a tervezett hidépítési részvénytársaság választmányába is Koppel, Tüköry, Lechner, Széchenyi, Andrassy és Kovács Zsigmond mellé őt jelölte első sorban a közbizalom, mely végre maga a nádor intézkedett, hogy a dunai hajózási állagot állása ne képezzen erre nézve akadályt.

Pedig már ekkor valóságos királyi hajózási mérnökké s helyettes hajózási felügyelővé léptették elő s a dunai hajózási körül végzett maradandó munkálatain kívül a Tisza-szabályozás ügyében is megkezdte a fölmérési és előmunkálatokat a terep és a part gondos tanulmányozása alapján.

Ennyi munkásság azonban és főleg az Al-Duna egészségtelen vidéken való huzamos kényeszerű tartózkodás végre is megtörték Várhelyi egészségét. Már 1840 május 20-án így ír róla Széchenyi Tasnerhez: »Igen bánom, hogy Várhelyi oly ebül van. Mindig féltettem őt, mert ő még sárgább bőrből volt, mint én.« És a nemes gróf aggodalmait, fájdalmait, hamar alapo-

saknak bizonyultak. Még csak azt érthette meg a kiváló magyar mérnök, hogy 1846-ban mint igazgató bizassék meg az összes Tisza-szabályozási munkálatok vezetésével; de már később jött az utolsó kitüntetés: a munkálaz megtörte idegzetét s még ez évben hirtelen, váratlanul ragadta el a halál szerető övei köréből, alig 51 éves korában, a haza nagy és pótolhatatlan veszteségére.

A nagy magyar, ki tizennégy évig szakadatlan összeköttetésben állt Várhelyivel, a ki leg-hivatottabb munkatársa volt, a ki föl fogta, megvalósította merész eszméit, melylyel a modern Magyarországot megteremteni törekedett, mely megdöbbenéssel fogadta a halál híreit. Tudta, hogy megkezdett nagy műve ezzel elháríthatlan akadályra lett, mert bár Várhelyi Pál helyébe Kecskés lépett, de ő távolról sem rendelkezett azzal az alapos tudással, gyors áttekintéssel és törhetlen erélylyel, mely nagynevű elődje híret, dicsőségét biztosította.

De Várhelyi nemcsak mint gyakorló mérnök szerzett tiszteletet a magyar névnek a művelt világban. Mint tudós, mint író is az első egyike volt, ki szakja terén alapvető munkásságot fejtett ki. Több ezikket írt az »Athenaeum«-ba, a »Figyelmező«-be, így »Traján művéről az Aldunán«, a »Pest-budai állóhid tárgyjában«, a »Vaskapu ügyében«, »Magyarországszótárnázásáról«, mely Beszédes tervének volt alapos bírálat, stb. Ez érdemeiért a tud. akadémia már 1835-ben levelező, majd 1838-ban rendes tagjává választotta. Székfoglalójában is a magyar hajózási kérdéssel foglalkozott, valamint későbbi felolvasásaiban, melyek különösen a »Berettyó hajózási tételét«, a »Sebességek fokozatát a folyóvizeknél«, stb. tárgyalták. Még 1827-ben, alig hogy befejezte tanulmányait, önálló művel is fellepett, ily ezim alatt: »Introductio in praxim triangulationis« (Bevezetés a háromszögelés gyakorlatába), a mit ugyanazon évben német nyelven írt műve követte: »Auflösung einiger wichtiger Aufgaben als Beitrag zur geometrischen Triangulirung« (Néhány fontos földat megoldása, adalékul a rajzoló háromszögeléshez.) Azonkívül hagyatékában is több munka maradt kéziratban vasutakról, csatornákról, különösen a a duna-tisza csatornáról, ily ezimel: »Egy duna-tisza csatorna mimódon eszközölhetőségéről s vasutak és csatornákrol.«

A magyar nemzeti tudományosság, csak kötelességet teljesít tehát, mikor születése száz éves évfordulóján megemlékszik e nagytehetségű úttörőjéről, ki működésének emlékét igazán sziklába véste.

FURULYASZÓ.

Öreg szüla alá gyertek, édes párom,
Hallgatag este van, elült már a fecske, —
Ölembé, ölembé aranyhajú lányom
S mellénk ti többiek a gyékény-szövetre.
Megigazitottam iharfurulyámat:
(Mindnen olyan esendes, mintha lesne dalra)
Nosza rázendíttem legújabb nótámat,
Mig elandaldotok valamennyin rajta.

Harmatos hajnalon
Magas erdő alján
Pillangó született
Galagonya gallyán,
Csipkefa virágá,
Harmattal itatta,
Napkeleti szellő
Ringatta, ringatta,
Reggeli napsugár
Csókot ejtett szárnyán,
Attól támadt rajta
Hét színű szivárvány.

Fölzendült az erdő
A tiszteletére:
Poszáta énekelt
Parányi fülebe;
Alatta fecske szállt
Locsogva, fecsegve,
Fölötte gilicze
Bánatát nevette.
Somfabokor alján
Gyöngyvirág harangja
Csilingelt, csilingelt:

Mézzel csalogatta;
Piruló vadrózsa,
Szirmait kitarva,
A szellős halomra
Hivogatta, várta.

Csipkebokor ágát
Futó szél megrázza,
Pereg a pillangó
Szivárványos szárnya,
Utószor csókolja
Szülő-bokor gallyát:
Elrepül bejárni
Hímes birodalmát.

Szállt, összecsókolta
A gyöngyvirág kelyhét,
Szitta a vadrózsa
Illatát: szerelmét,
Szállt a messze réten
Virágról virágra,
Füddött a tavaszi
Meleg napsugárba,
Tenger gyönyört érzett
Pezike szívébe', —
Ez az egész világ
Ő érte van, érte...

Fris zivatar zendül,
A pille megszédül, —
Leszállna, de nem bír
A haragos szélűl,
Fut vele sebesen
Messze, nagyon messze,
Hiába könyörög:
Ereszse, ereszse...
Ragadja, sodorja
Idegen határra

Mesélő furulyám leteszem öledbe, —
Tán el is pihentél altató szavára?
Majd ébresztő csókot lehellek szemedre,
Simulj ide hozzám te édes, te drága!
Furulya meséje visszhangzik lelkemen,
Mikor megcsókolod redőző homlokom, —
Öllelek hosszasan, öllelek hevesen,
Te bújbajos virág, te áldott lilium!

Móra István.

A BOCSKAY-ZÁSZLÓ.

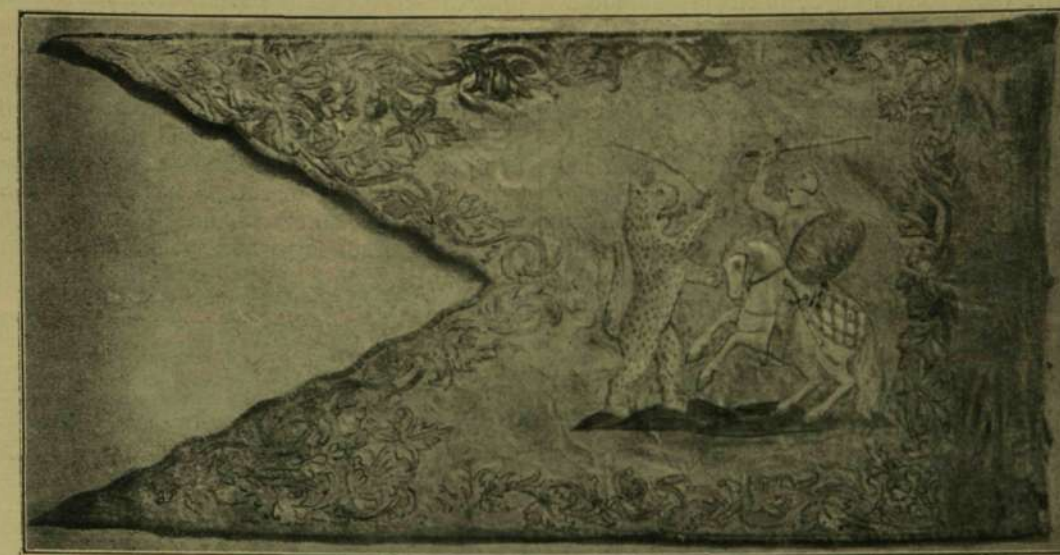
Igen érdekes s eddig még szélesebb körben ismeretlen, régi hadi zászló van Hajdu-Szoboszló város birtokában, a melynek rajzát ezuttal be is mutatjuk.

Ezt a zászlót Bocskay István fejedelem adta a Szoboszlón letelepedett hajdúvitézeknek, 1606-ban, azon fényes hadi érdemeikért, a melyeket a lefolyt nemzeti háborúban kitartó vitézségükkel szereztek.

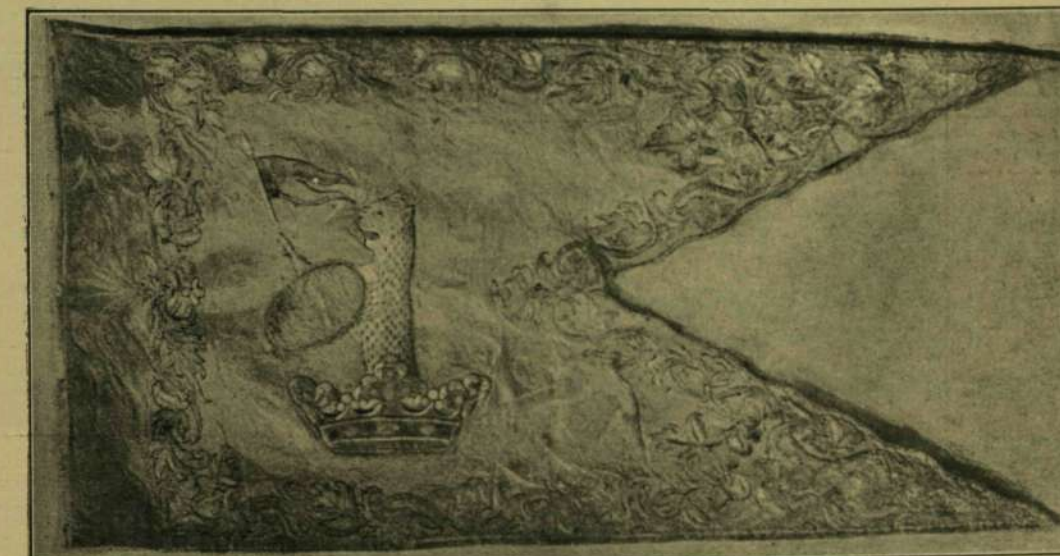
Az ékes kis zászló még azután is sok csatatéren lobogott. Így a Szejdi basával vívott harcokban, Kálló ostrománál, a Rákóczy csatájában és egyebütt, a hol csak a szoboszlai hajdúk ott harcoltak. Egyszer azonban, nem tudni miként, elveszett a zászló, migmen 1685-ben ismét megtalálták egy biharmegyei, bagaméri asszonynál, mikor is a hajdúk érte mentek s diadallal haza vitték Szoboszlóra, még pedig úgy, hogy az út alatt az akkori hadnagy uram derekára csavargatták.

Azóta aztán szorgos őrizet alatt van. Egy nehéz vasas ládában tartják, mely egyuttal titkos levéltár is, s csak három különböző tisztviselőnél álló kulcsokkal lehet hozzá jutni.

Az 1848/49-iki szabadságharc számos csatatéren is ott lobogott a kis Bocskay-zászló Fekete Péternek, a régi hajdú-kapitánynak egyik dédunokája kezében, alatta pedig 240 lovas vitéz szolgált, fele részben szoboszlai, fele részben pedig a többi öt hajdúvárosból.

A hajdu-szoboszlai Bocskay-zászló egyik oldala.

A hajdu-szoboszlai Bocskay-zászló másik oldala.

Ezeket az önkéntes lovasokat, mivel tetszés szerint maguk szerelték fel magukat, s a színes pántlikát kalapjaiktól, valamint a sallangot lószerszámaiktól nem kímélték, a nép »cifra lovasok«-nak nevezte el, s még maig is így emlegetik őket. E derék cifra lovasok után kivált a délvidéken, de sok más csatatéren is becsülettel meghordozták az ősi Bocskay-zászlót s Szent-Tamásnál kaptak is rá egy nehéz, nemzeti színű szalagot, mely szintén megvan most is.

A zászló különben igen vastag, zöld, virágos selyem. Hosza a két csúcsáig 103 centiméter, a szélessége pedig 52 centiméter. Szélei körös-körül széles arany, virágos díszítéssel vannak remekül hímelve, az egyik oldalán pedig szintén hímelve ott látható egy véres kardot forgató, ágaskodó tigris, a mely egy páncélos lovaggal párbajt vív. A tigris jelképezi a hajdút, a páncélos lovag pedig a németet.

A zászló másik oldalán látható himzett alak már azt jelképezi, hogy a hajdú legyőzte ellen-ségét. Itt nevezetesen egy királyi koronából fellesttel emelkedik ki a tigris, mely is diadal jeleként zászlót lobogtat s a legyőzött némettől elvett lángdiszítési paizst felmutatja. Így magyarázza meg az alakok értelmét maga Bocskay a szoboszlaiaknak adott adománylevelében.

A zászló rúdja, — mely aligha az eredeti, de mindenesetre szintén nagyon régi, — nehéz, zöldre festett tölgyfa, erős vaspántokkal. Hosza két méter és 84 centiméter, felső végén gömbölyű aranyozott lánzzsal, az alsó végén pedig 21 centiméter hosszú hegyes vasescesal.

Hozzá tartozik még a zászlótartó szij, széles, természetes színű bőrből, egy óriási (27 cm. hosszú s 12 cm. széles) rézcattal. Ezenkívül egy gyönyörű munkájú szironyos bőrtok is járul

még hozzá, a melybe lóháton a rúd vasescesal illesztetett.

Szinte csodálatos, hogy ez a háromszázados zászló, annyi hadjárat és viszontagság közt is, majdnem teljesen épen megmaradt, s csupán a bojtjai és rojtja hiányoznak, azután meg a páncélos alak kardhüvelyén látszik egy kis sérülés; igen, mert ez a hüvely valaha feketével és arannyal volt hímelve, a derék cifra lovasok pedig akkortájtban teljességgel nem szerették a fekete-sárgát, hát az aranyszalakat, bieska hegygyel kifeszgették belőle.

Mellesleg megemlítve, ezen zászlóval együtt több más érdekes hajdú ereklye is volt a szoboszlai városházán, nevezetesen egy teljesen elrongyolott nagy, vörös, gyalogsági zászló, a Soós hajdú vezér csüvese (újjas bőrbunda), melyet a tatárok a vérvölgyi ütközetben nyíllal összelövellőztek; egy pár régi hajdú fegyver; aztán a Cseke nótárius uram veloczipédje, a ki meg megelőzve a francziákat, már a század elején ezen a saját találmányú, csupa fából készült veloczipéd-félen járt föl a városházához; végre ott volt még a bibliás Kis János uram vasbotja is, a ki mellesleg olyan próféta-féle ember volt, s vasbotjával járva-kelve hirdette az igét s a világ végét. Mindezen érdekes dolgok azonban, leginkább a forradalom zavarai alatt nyom nélkül elkalldotak.

A TUILERIAK A MÁSODIK CSÁSZÁRSÁG ALATT.

— Újabbán közzétett adatok nyomán. —

Az 1848-iki francia forradalom oly váratlanul és gyorsan tört ki, hogy a reggelinél ülő királyi családnak még a legesekélyebb menekülési előkészültre sem volt ideje. A néptömeg a

palota vasárcsozata körül tolongott és az általános zürzavarban a királynén kívül mindenki csak a futásra gondolt. Lajos Fülöp király, neje biztató szavai ellenére a párisi gróf javára leköszönt s így módon X. Károly példáját követte, ki 1830-ban utódjául a bordeauxi herceget jelölte ki. Mi alatt a királyi család a kerten keresztül menekült, az orléansi hercegné gyermekeivel a képviselőházba sietett, hogy fia számára a koronát megmentse. Ámde a terembe nyomult

lotában és csak mint császár költözött vissza bele az Elyséből, a midőn a Tuileriák főbejárata fölött a következő felírás volt olvasható: Vox populi vox Dei! Ave Caesar, Imperator! (A nép szava isten szava! Üdvöz légy Caesar, császár!) Néhány hónappal utóbb, 1853 január 22-én az új császár udvarának főméltóságait a Tuileriák tróntermében fogadta, a hol előttük azon elhatározását jelentette ki, mely szerint Theba Eugénia grófnőt fogja nőül venni. A váratlan

nem voltak oly feszesek, mint a Bourbonok alatt, de Lajos Fülöp fukar egyszerűsége után nagy feltűnést keltettek. A császár és a császárné udvartartásának személyzete a Tuileriákban lakott, minek folytán a palota rengeteg helyiségeit újból be kellett rendezni. Mindezek mellett is a palota nem felelt meg többé a céljának. Ugyanis Lajos Fülöp király családja tagjainak számára a nagy termeket kisebb lakosztályokká alakította át, a miért aztán választó falakat és lépcsőházakat

I. ENDRE MEKKORONÁZÁSA. — Székely Bertalannak a pécsi székesegyházban levő falfestménye.

AZ AUGSBURGI CSATA. — Echter M. festménye után.

KÉPEK A MAGYAR TÖRTÉNETBŐL. — SZALAY-BARÓTI «A MAGYAR NEMZET TÖRTÉNETE» CZIMŰ MOST MEGJELENŐ MŰVÉBŐL.

nép a kísérletet megküszítette, s a bátor szívű hercegnő gyermekeivel együtt csak nagy nehezen juthatott vissza a néptömeg által elfoglalt Tuileriákba.

A palota elpusztulását az ideiglenes kormány akadályozta meg, mely ezt a hozzá tartozó épületekkel és kertekkel, mint a nemzet vagyonát oltalmazta. Ezen időtől kezdve az 1850 decz. 2-diki államesnyig a Tuileriákban senki sem lakott. Napoleon Lajos herceg a köztársaság elnöke, nem szívesen lakott a pa-

lir mindenkit meglepett és fondorlatokra nem maradt idő, mivel alig nyolcz nappal a hivatalos kijelentés után az esküvő meg is történt. A fiatal császárné az Elysée palotából a Tuileriákba hajtatott, melynek egyik erkélyéről magát ősi szokás szerint teljes menyasszonyi öltözkében a népek bemutatva. Eugénia császárné volt az utolsó fejedelmi menyasszony, ki mint ilyen a Tuileriák erkélyein megjelent.

Az első császárság pompája és fénye a Tuileriákban ismét megújult. Az udvari szertartások

kellett előállítani, a melyeknek lebontása az egész épület fennállását veszélyeztette volna. III-ik Napoleon császár egy ideig a palota teljes újból való építését tervezte, de az 1859-iki háború után tervét végképen eljettette.

Eugénia császárnénak az első emeleten lévő lakosztályát a császár földszinti lakásával egy kis vaslépésű kötéssel össze. A kis császári herceg szobái szintén földszinti voltak. A lakosztályok bútorzata a császárság első éveiben nagyon egyszerű volt, de utóbb különösen Eugénia

császárné szobáit mesés fényvel rendezték be. A császárné kedvenc szobájának ablakai a kertre, valamint a Champs-Elysée-re nyíltak. Egy mellette lévő közép nagyságú teremben a szolgálattevő kamarások és udvari hölgyek tartózkodtak. Magán kihallgatásra jelentkező hölgyek az úgy nevezett kék szalonban fogadtattak, melynek falait Murat Anna, De Cadore, Persigny hercegnők és Walewski grófné arcképei díszítették. A császárné dolgozó-szobájának íróasztala fölött a császári herceg arcképe függött, melyet annak idején Winterhalter festett.

diszruhát, a császárné pedig elegáns sötétöltönyt viselt. A mise utáni szónoklatnak egy fél óránál tovább nem volt szabad tartania. Ilyenkor a szónok a szokásos «testvéreim» helyett «Sire» (felség) és «Madame» szavakat használta. Az isteni szolgálat ideje alatt III. Napoleon mozdulatlanul ült székében, noha nyugtalanságát hüvelykujjainak szüntelen forgatásával jelezte. A nagyheti isteni tisztelet alkalmával a császárné és udvarhölgyei fekete gyászruhát és hosszú fátyolt viseltek.

A Tuileriák lakói a katonai fegyelem egy ne-

La régie parancsára jövének. Ily formán aztán minden ember, ki a palotából néhány napra eltávozott, irományait és értékes tárgyait magával vitte, mert a császári palota szobáiban maradt holmik a «La régie» embereinek kíváncsiságát nem kerültk el. A «La régie» engedelmével csomagokat nem lehetett a palotából kivinni, mi által a lopások és egyéb sikkasztások megakadályoztattak.

A palota katonai őrségén kívül naponként több detektiv, titkos rendőr ólalkodott a bejáratok körül, kik látszólag egymással kedélyesen beszél-

ZRINYI ÉS FRANGÉPÁN KIVÉGEZÉSE. — Egykorú metszet után.

A ZENTAI DIADAL. — Engerth A. festménye után.

KÉPEK A MAGYAR TÖRTÉNETBŐL. — SZALAY-BARÓTI «A MAGYAR NEMZET TÖRTÉNETE» CZIMŰ MOST MEGJELENŐ MŰVÉBŐL.

A németek betörése alkalmával a kép idegen kézbe került, most azonban az özvegy és gyermekét veszített császárné farnboroughi házában látható.

A császári pár a villás reggelit lakosztályában egyedül költötte el, de ebédre az udvar benső kisérőthöz tartozó urak és hölgyek is megjelentek, a midőn Napoleon császár rendszeren fekete frakkot és fehér nyakkendőt viselt. Vasárnaponként a palota kápolnájában olvasott misére a császári pár rendszeren meg szokott jelenni, mikor is a bejáratnál a papság által fogadtattak. Ily alkalmakkal III. Napoleon tábornoki

mének voltak alávetve. A katonák által őrzött kapuk éjjelkor bezárattak; a később érkezők neveit az őrség tisztje följegyezte, reggel pedig felelősségre vonattak. Az őrséget naponként felváltották, mely alkalmakkal új jelszó adatott ki.

Idegen munkások a palotába nem bocsájtattak, melyben a szükséges javításokat vagy átalakításokat az udvari háztartáshoz tartozó «La régie» című kárpitos osztály végezte. A «La régie» munkásai minden lakatba illő kulcsokkal el voltak látva és ha valamely szobába be akartak menni, ennek lakójától engedelmet sem kértek. Az ellenszegülőeknek azt válaszolták: «a

getve mindenkit szemmel tartottak, ki gyalog vagy kocsin a palotába ment.

A császár rendszeren félfődeles phaetonban kocsizott ki. Ilyenkor egy polgári öltönyt viselő segéd tisztje ült mellette, hátul pedig két lovász foglalt helyet. A császári család távozását vagy megérkezését az őrség dobpergése jelezte, mire a kíváncsiak Napoleont rendszeren megjelenezték. Uralkodásának utolsó éveiben Napoleon mindig búskomor volt, de azért arczáról semmit sem lehetett kiolvasni. Eugénia császárné négylovas Daumont-féle nyitott kocsiban szokott járni és a közönség tiszteletteljes köszöntéseit mindig

mosolyogva viszonzta. A császári herceggel dajkjára ült a kocsiában, melyet lovas testőrök kísérték. A párisiak nagyon szerették a csinos kis fiút, ki süvegét leemelve, mindig mosolygott. A császár kocsiját bizonyos távolságból, egy igénytelen külsejű magánfogat kísérte, melyben a rendőrség főnöke ült. Az utcákon szétosztott titkos rendőrök között valami Alessandri nevű korzikai ember vitte a főszerepet, ki urát a rajongásig szerette és élete fölött örködött. Alessandri fogta el Pianorit is, ki korzikai törvényt meg is sebesítette őt. Az Orsini-féle iszonyú merénylet alkalmával Alessandri vonszolta ki erővel Napoleont és feleségét az összezúzott hintóból. «Sire és Madame, — kiáltá a hű korzikai, — szálljanak a kocsiból!»

Majdnem bizonyos, hogy Alessandri ébersége nélkül, ki az általános zavarban haldokló emberek és a földön heverő lovak láttára fejét el nem vesztette, Orsini czinkosai a harmadik bombával Napoleont és feleségét megölték volna. Alessandri az uralkodó párt az operaházig tolt, melynek kapuját egymaga zárta be. Ez alatt a Tuileriákban más kocsi állt elő, melyben aztán a szerencsésen menekült császári pár baba hajtatott. Útközben a sorfalat képző közönség zajos éljenzésekkel fogadta Napoleont, kinek arcán a felindulás vagy félelem jeleit nem lehetett észrevenni. Annál jobban megviselte a borzasztó jelenet Eugénia császárnét, ki a hintóból kiszállya, zokogva borult Bassano hercegnő karjaiba.

Ha a palotában lakó udvari főméltóságok egyikénél estély vagy jelmezes bál tartott, melyen a császár és a császárné meg akartak jelenni, a titkos rendőrség szigorúan ügyelt arra, hogy idegenek a palotába ne jussanak. Egyes detektívek udvari szolgálk bérházában a termekben forgolódtak, hogy a vendégeket szemmel tarthassák. A harmadik császárság rendőrsége fures és nagyon komplikált szervezeti intézménynek látszott, de kétséget nem szenved, hogy azon időben a személy- és vagyonbiztonság viszonyai kedvezőbbek voltak, mint most. Erre nézve egy nagyon érdekes esetet kell elmondanom. Ugyanis F. G. gróf a főúri városrész egyik lakosával, S. G. bárónóval, évek óta barátságos viszonyban élt. Egy alkalommal a már koros hölgy a grófnak elpanaszolta, hogy íróasztalából nagy összeg pénz veszett el. A gróf arra kérte S. G. bárónót, hogy a lopásról senkinek se szóljon, a további lépéseket pedig bizza ő rá. F. G. gróf rögtön a rendőrfőnökhöz ment, kinek az ügyet tüzetesen elmondta.

A rendőrfőnök nyugodtan végig hallgatta az eset előadását, utóbb pedig a következő kérdést intézte a grófhöz.

— Mondja csak, gróf úr, kik járnak a bárónó házához?

— Csakis magamféle emberek, — felelé a gróf, — egyszer hetenként pedig ebédre 20—25 ismerős szokott hivatalos lenni. Most azonban arra határozta el magát a báróné, hogy ezentúl nem ad ebédeket, mivel az őt ért veszteség takarékságára kényszeríti.

— Ezt ne tegye, a világért sem! — kiáltá a rendőrfőnök, — sőt arra fogom kérni, hogy a legközelebbi ebédre egy vendéget küldhessek.

— Hogyan, — tán egy detektívet? Erre báróném nem fog rá állni.

— Ha a bárónó ismét pénzéhez akar jutni, engedje meg, hogy én járjak a dolog után. Legyen szives, gróf úr, holnap délután öt órakor a Tuileriák sarkán levő Delorme-utcában egyszer vagy kétszer fel és alá sétálni. Ott valami De Saint-Julien nevű fiatal úri ember fogja magát önnek bemutatni. Legyen gondja rá, hogy ezt a fiatal urat barátánca legközelebb adandó ebédjére meghívja. A többi aztán az én dologom.

F. G. gróf megfogadta a rendőrfőnök tanácsát és nagy nehezen a bárónót is rávette, hogy nevében De Saint-Julien urat a holnap adandó disz-ebédre meghívassa. A Delorme-utczában nem kellett sokáig várakoznia. Ugyanis egy elegáns külsejű fiatal ember jött elébe, ki őt megszólította:

— Nemde uram, — kezdé az idegen, — ön vakliré var?

— Igen, — felelé a gróf, kit az idegen finom modora és urias külseje zavarba hozott, — csak-hogy alig hiszem...

— Nevem De Saint-Julien — veté közbe mosolyogva a fiatal ember — ön pedig, ha nem tévedek F. G. gróf...

Ezen kölcsönös bemutatások után Saint-Julien úr a lopás részleteit mondatte el a grófnak, végre pedig abban állapodtak meg, hogy a gróf őt közvetlenül az ebéd előtt fogja a házi asszonyának bemutatni.

— A mi a többi illeti, ezt csak bizza rám, — mondá Saint-Julien úr, — minthet a tolvajt, kit okvetlenül az ebédlő-teremben kell keresnem, felismertem, jobb kezem mutató ujjával egy kis kört fogok az abroszon, vagy esetleg poharamon jelezni.

Másnap F. G. gróf Saint-Julien urat a bárónóknak annak rendje és módja szerint bemutatván, a többi vendégek közül senkinek sem jutott észébe az elegáns külsejű és rendkívül finom modoru úri ember kiléte után tudakozódni. Saint-Julien az asztalnál egy főúri hölgy mellé került, ki szellemes szomszédjával pompásan mulatott. Az ebéd vége felé F. G. gróf, ki Saint-Julien úrral szemben ült, nagy ámulatra észre vette, hogy az beszéd közben mutató ujjával egy előtte álló pohárka fölött mintegy véletlenül kört rajzolt.

A fekete kávé felszolgálása alatt F. G. gróf Saint-Julienhez közelített.

— Ön a megbeszélte jelet adta?
— Minden esetre.
— Tehát nyomra akadt?
— Tudom, ki a tolvaj.
— Kicsoda?
— Az ön széke mögött álló inas.
— Honnan tudja ezt?
— A dolog nagyon egyszerű, — felelé De Saint-Julien, miáltal kávéját szűresőlte, — a lopást csakis hivatászerű tolvaj követhetvén el, valahányszor a fiókó mellett elsurran, minden feltűnés nélkül tolvaj nyelven néhány szót ejtettem ki. Erre aztán emberem elsápadván, bennem a rendőrtisztet fölismerte. Csakis ő a tolvaj.

— Hiszen eddig már régen megszökött — mondá a gróf.
— Ugyan minek néz a gróf? A palota kapuját és környékét embereim őrzik.
Saint-Julien-nek igazra volt.

A tolvaj csakugyan megkísérlette a szökést, de rögtön elfogatták. A halószobájában tartott tüzetes kutatás alkalmával nekány frank hűjjával az egész összeg megkerült.

Néhány hónap mul a Tuileriák kertjében sétáló F. G. grófnak egy közönséges rendőr tűnt fel, ki De Saint-Julien úrhoz hasonlított.

— Ön az, Saint-Julien úr?

— En vagyok, a mint látja, más borbén és nagyon érdekes járatban. Bocsanatot, de amott a szökötkutnál egy kis leány érdekel... Viszont-látásig...

A harmadik császárság udvarának fénye és pompája alig fog egyhamar ismétlődni. Az 1867-iki világiállítás alkalmával Európa valamennyi uralkodói megfordultak a Tuileriák palotájában, melynek mesés fényéről fogalmuk sem lehetett.

A hanyatlásnak első jele Mexikó császári halálakor tűnt föl. A gyászhiat abban a pillanatban közölték Napoleon császárral, midőn a világiállítás díszpalotájában a díjak és kitüntetések kiosztásával volt elfoglalva. A politikai bonyodalmakat Napoleon császár testi hanyatlása, végre a szerencsétlen 1870-iki háború követte.

A Tuileriák palotája nem sokára a Ninivé és Babylon sorsára jutott. Ugyanis Bergeret, a kommune egyik főembere, megfogadta, hogy a palotát, mielőtt onnan távoznia kellene, porrá égeti, és szavát meg is tartotta. 1871 május 21-én a sorkatonaság elfoglalta Páris városát és két nappal utóbb, mielőtt a csapatok a Tuileriákig nyomulhattak volna, Bergeret egy haditanácsban a palota lerombolását rendelte el. A borzasztó munkában valami Bénót nevű mészáros segédkezett. Május 23-án délután puskaporral és petróleummal megrakott omnibusz kocsik és szekerek jártak be a Louvre udvarába, valamint a Tuileriák «Pavillon de l'Horloge» nevű nyílt terére, honnan a petróleumot kannákban és kisebb hordókban a palota különféle helyiségeibe hurcolták. Bénót utasításra a falakat, ajtókat, folyosókat és erkélyeket petróleummal mázolták be és a tábornagyk disztermeig puskaporból rakott hosszú vonalat húztak. Háromnegyed kilenczre a palota órájának nagymutatói megállottak, mire Bénót a puskaport meggyújtatta.

A lángok óriási gyorsasággal terjedtek el és éjjel előtt az épület főkupolája bedőlt. Hajnalban négy óra után a kommunisták a Louvre kép- és könyvtár elpusztításához fogtak a pokoli művekben csakis Mac Mahon tábornok gyalogsága által gátoltattak meg. A Tuileriák palotája végképen kiégett, és napokkal az iszonyú tűzvész után találták meg a környéken a császári halószoba függönyeinek foszlányait. A fejedelmi lakhely pusztá falai annak egykori nagyságáról és fényéről, de egyuttal a forradalmi anarkhia következményeiről is tanúságot tesznek.

ŐSZSZEL ÉS TAVASZSZAL.

Kauppis-Heikki finn elbeszélése.

Közl.: Bón Aladár.

Nyar multával ismét bajos lón a járás-keles. Annyi hó esett, hogy az ember lába folyton ide-oda csúszott, mikor egyet lépett. Az út mente teli volt sikamlós rögökkel. Aztán meg egy óra járásnyi erdős domb volt hátra. A szavói emelkedésen kellett átsietnem. A domb derekán már csak úgy csepegett rólam az izzadság és irtalmatlanul szomjaztam.

Egy irtásföld táruktól föl előttem, s ennek a közepén egy kis, újonatúj kunyhó állt, melyet tulajdonosáról Lipponen-kunyhóknak neveztek. Egy kicsit megpihenek — gondoltam és bementem a kunyhóba. A házikó előtt egy szánkóban vizes csöbör volt, melyben egy kicsike dézsa himbálódzott. Előtottam szomjuságomat a kristálytisztá vizből.

Beléptem a szobába, hogy megnyugodjam. A szoba szűk volt, s bent jó meleg fogadott. A padló közepén egy esomó nyírfavessző hevert szanaszét, melyekről Lipponen, egy lőcán ülve, a hajtásokat nyesegette. Felesége csepett fonogatott a sutban és három gyermeke a lehántott ágacsákat gyűjtötte össze a pallóról.

— A vendég nem tud leülni, ha úgy terakod a szobát, — szólt az asszony a rokka mellől.

A férfi félrelökte egy kissé lábával a vesszőnyalábot. Mindenféle beszélgetés közben jobban átvizsgáltam a szoba belsejét. Úgy látszott, hogy inség, szükség nincs a házánál, mert tizenkétkegyer lógott a gerendára erősített rudról és néhány tejeskocsi volt a kályha padkáján.

— Talán vándortanító ön? — kérde az asszony, a ki beszédesebbnek látszott a férjénél. Ráhagytam, hogy az vagyok. Az ágakat szedegető gyermek elkezdett rám pislogni félelemmel vegyes tisztelettel.

— Nekünk is lenne egy iskolás fiunk, — mondá az asszony. De nem vehetünk még neki lábbelit. Egy kicsit már tud is olvasni.

— Nem árt, ha tud már valamit, majd megtanulja a többi, — buzdítottam az asszonyt.

— Már az ábécét ismeri. Tedd össze a kezét és mondj el a Miatyánkot.

A vesszőcsomót bal hóna alá szorítva, összetette a gyermek a kezét, de eleinte nagyon röstelkedett. Biztatásomra végre belefogott és el is mondta hiba nélkül végig. Az anyja még sokat beszélt volna a fia tanulásáról, de én, megelégyelve a tárgyat, magával Lipponnal kezdtem beszélgetni.

— Két tehene van, hogy két kötelet fon kend?
— Kettő van a reménységünkben, — szólt Lipponen vontatva.

— Az üszönk megborjazik és ez lesz a második, — magyarázta az asszony. Egy kis sarjulat etetgetem, mert ez az egy tehén már rég elapasztott s ilyenkor olyan bajos az élet; nem tudom, mit adjak enni ezeknek a gyerekeknek.

— Az bizony jó lesz, — buzdítottam őt, — akkor aztán több földet is vállalhatnak az uraságtól.

— Mit ér a föld, ha nincs ló, — dörmögött Lipponen. — A széna-meg a vízfordás nagyon nehéz.

— A szénahordásra lovat kell fogadni a szomszédtól, — magyaráztam. — Aztán meg lehetne találni forrásvizet itt a közelben is.

— Én is mondtam ezt, — vágott közbe az asszony. — A dombtetőn van egy sziklarepedés, ott lehetne találni vizet. Én meg jó időben haza hordogtatnám a szénát; legfőképpen viharos időben kellene lovat fogadni.

— De lovat nem lehet ám mindig kapni, mikor szükséges, — felelé Lipponen. — Vetés

idején néha semmi áron se jut hozzá az ember. Ha magunknak lenne, akkor szánthatnánk-vetethetünk, mikor itt az ideje. S télen hébe-korba egy kis fuvarra is lehetne szert tenni.

Bizony jó lenne egy ló, — erősíté az asszony is, — de mikor hitelben kellene venni és nem jutna széna egy tehénnek sem. Inkább hát magam ásoatom a földet, csak legyen két tehénünk. Akkor lenne mit enniök a gyerekeknek és egy kis vaját el is adhatnánk.

Nem tudtam elhatározni magamat, melyik pártjára álljak, mert az asszony oly vidáman és reménykedve beszélt a két tehén fölől, s a férj oly csüggedtnak, életuntak látszott, hogy nincs lova. Beláttam, hogy ennek a békésnek látszó kunyhóknak is megvan a maga családi kérdése, mely különböző nézeteket szül.

Kivertem a hamut a pipámból, kezét fogtam a kis ház lakóival és útnak indultam.

Már jól benn voltunk a télben, midőn ugyanazon az úton vásárra mentem. A domb, mely gyalog oly meredeknek tűnt föl a kemény időben, most kényelmes számban ülte, a derült téli ég alatt oly lejtős és kellemes volt. A kunyhók az út szélitben villámként repültek tova. Csengettyűknek a hangja csengett előttünk és utánunk; az erdő csak úgy visszhangzott bele.

Szemközt jött velünk szánájában egy maga ülvé egy ember, kinek módfelett gondos hajtása mindjárt fölkelte figyelmünket. Minden lépésnél igazgatta a gyeplőt; szorosabbra vette, majd megereztette s büszkén tekintett a gyalog szereljére jörökra. A mint közelebb ért, megismertük, hogy Lipponen.

— Kendé az a ló? — kérdezte útitársam.
— Az enyém, — felelt Lipponen vigan és felénk fordult.

— Mikor vette?
— A mult vásáron. Azt gondoltam: hadd menjek egyszer életemben én is a saját lovamon.

Lipponen oly jókedvvel beszélt, hogy úgy szólni nemmi sem volt benne abból a csüggeteg komorságból, melyet a multkori látogatásomkor tapasztaltam nála.

— Aztán hogy volt?
— Körülbelül száz márká. Nem volt drága.

— Nem is ér többet; a végét járja már.
— A végét? ... szólt Lipponen kissé neheztelő hangon. — Még elég jó a foga, legfőképpen ha tizenöt telet ért. Most vénekk látszik, mert nagyon sovány, de majd a tavasszal kell meg nézni, mikor jó legelőre hajthatom. Ösrre olyan párpa lesz belőle, hogy különb se kell.

— No, az aligha, — szólt útitársam kételkedően.

— Nines miről disputálni; majd meglátjuk, — beszélt Lipponen keményen és derekasan megártotta a gyeplőt.

Lipponen szorosabbra vette a kantárt, hogy gyorsabb ügetésre nögassa a lovat; de minden igyekezete hiába volt. Nagyon ügyetlenül hajtott; rögtön meglátszott rajta, hogy sohase volt lova. A szájjával folyton csettentgetett, de csak nem akart a ló hozzáfogni a vágatáshoz. Végre az ostorul szolgáló fénygolyókat kellett elővenni és most a sovány gebe erejét megfeszítve lépegetett egy darabig. Először sajnáltam szegény Lippont; bizonyosan szomorúságot okoz neki, hogy oly nyomorult a lova. De ő egész vidáman fordult hozzánk:

— Most nézzék meg, hogyan szedegeti a lábait!

Mi nem rontottuk a kedvét, bár ez a dicséret nem igen volt alapos.

— Bizony elég jó menő, csakhogy nagyon sovány — folytatta Lipponen. — Még jobban is menne, ha jó ostorom lenne.

Út közben egy tanyához értünk, hol megittatuk a lovakat.

Lipponen sokaig késlekedett. Simogatta a lova hátát és közbe-közbe emelte a nyakát, a mire bizony meglehetősen szüksége volt, mert nagyon le volt konyulva.

— Nézzék csak meg közelebből — biztatott bennünket. Milyen csontos, munkára termett, a bőre is egészen tiszta — igen, igen, nézzék csak meg jól. Aztán nem is lesz oly nagyon vén, ha egy kicsit összeszedi magát. Nézzék meg elöl: milyen széles szügye van, aztán meg a lábai se rozsak.

Lipponen bizony még sok nézni valót talált

volna rajta, de nekünk sietni kellett. Különbem sem okozott valami nagy gyönyörűséget ez a szemle. Lipponen tehát elmaradt; nem is láttam azután, csak még egyszer az utcán.

Bizony megtanítja — szólt az asszony, — egy könyveppet törölve ki a szeméből; de ez nagyon keserű tanítás. Eddig, ha szegény voltam is, nem kellett másnál könyörögnöm a betevő falatért, de most már azt is meg kell tanulnom... Az őszszel reménykedtem, hogy ezeket a gyerekeket taníttathatom, — de most már ennek is vége van... Egy hete, hogy elment az uram munkát keresni és azóta semmi hír felőle. Már elkezdtem foglatozni a gyerekek cipőjét, holnap mindenesetre a faluba kell mennünk.

Segítemen kellett volna rajtuk. De nem adhattam mást, mint egy pár jóakór tanácsot, melyek nagyon keveset használtak nekik.

Mikor a kunyhót elhagytam, édes tavaszi hangulatom elborult. Úgy fájt az a gondolat, hogy az őszszel megáldott embernek a saját tévedései és az élet mostohaága miatt éhséget és nyomort kell szenvednie, míg azok az apró kis madarak oly boldogan élnek, dalajkat zengedezve.

Nappal csicseregnek, ágról-ágra röpdönsztek este, elfeledkezve minden gondról, összebújnak pelyhes fészükben s álmodnak a hajnali ébresztődalig. Nem így az ember. Mennyi keserű sohaj röppen el ajkairól maga és családja miatt és mikor este kemény párnára hajtja fejét, még akkor is könnyei áztatják azokat...

A JÁTEKSZENVEDÉLY AMERIKÁBAN.

Kevés államban oly szigorúak a törvények a játékbárlangok, szerencsejáték és hamis kártyások ellen, mint az amerikai Egyesült-Államokban, s csakugyan ritkábban is fordulnak elő ott oly botrányos perek, mint az európai országokban, de azért mindenki tudja, ki az amerikai viszonyokkal ismerős, hogy a szerencsejáték náluk rendkívül nagy mértékben uralkodik, s csak a rendőrség megvezetgetése következtében jut oly kevés eset nyilvánosságra.

Egy new-yorki előkelő rendőrtisztviselő állítása szerint e világvárosban kizárólag az előkelő közönség számára mintegy 30 kártyabárlang van, melyeket a rendőrség egytől egyig jól ismer. A legtöbb magánházakban van, többnyire csendes, előkelő városnegyedekben. Ha itt esengetnek, néger nyit ajtót s az idegent egyenesen a szalonba vezeti, mely, valamint a többi helyiségek is, izlésesek és fényesen butorozottak. Van külön étterem is, tele finom borokkal, liqueurökkel és eledelekkel, melyeket fizetés nélkül lehet élvezni. A játékszobák vagy játszóterem kissé oldalt esnek. Az első három látogatásnál nem is szükséges a vendégnek a játékbán résztvenni, de kibizkodni sem szabad. A játszóterem bejárásánál olykor 25—30 cent belépő díjat kell fizetni.

New-Yorkban még 1861 óta fennáll az a törvény, hogy a ki ily játékhelyiségbe lép vagy mást oda csal, ezer dollárig terjedő bírság fizetésére köteles. Ezenkívül mindenkinek jogában áll kártyán vagy játékbán elvesztett pénzét bíróság útján visszakövetelni. Más Államokban a játékbárlangok tulajdonosait fegyházra és kényszermunkára ítélik. Mindennek dacára csaknem naponta keletkeznek az Egyesült-Államokban új játékbárlangok s rendesen pompás üzleteket csinálnak. Különösen szenvedélyes kártyások az olaszok, négerok és kínaiak. Az utóbbiaknak San-Franciskóban sajátos szerencsejátékuk van, melyet «Sames» néven neveznek. Ennél a játéknál az asztalra egy köröskörül átlýugyagott csebert tesznek, melybe a játékos egy marék apró pénzt dobna, a mit azután összekevernek.

Ha legalább kilencz játékos bedobta pénztét, megkísérik annak mennyiségét kitálatni. A ki a pénz-mennyiséghez legközelebb eső számot mondta, az egész bezsebeli. Ha valaki véletlenül nagy ritkán épen pontosan mondja meg az összeget, nemcsak az egész betétet elnyeri, hanem azonfelül még egy előre megállapított összeget.

A benszült angol eredetű amerikai mindenütt kártyázik, otthon, a klubban, a vasúton, a gőzhajón, stb. Ezenkívül eszeveszett fogadásokat tesznek. Így a gőzhajón egészen közönséges fogadás, hogy a hajó az nap hány tengeri mérföld utat fog megtenni. Mindenütt akadnak továbbá a hajókön szenvedélyes kártyázók, kik az utazókat szerencsejátékokra avagy fogadásokra csábítják.

Ha a játék nagyon erősen folyik, s egyes kártyabarlangokban a család szemérmetlenül üzetik, az államügyész lép fel. De a játékház tulajdonosai rendszeresen tartanak egy szolgát, ki tulajdonosként szerepel és kártérítés fejében kész egy pár hétre vagy hónapra börtönbe ülni. Rendszeresen a játéktulajdonosok nagy összegeket fizetnek a magasabb rangú rendőrtisztviselőknek s a közönséges rendőroket minden látogatás alkalmával megvesztegetik. Erélyesebb üldözőik a lelkészek, kik olykor a szószékéről nyíltan megnevezik a kártyabarlangokat. Ilyenkor azokat bezárják s más helyen nyitják meg. A kártyabarlangokkal egyenes összeköttetésben állanak a „matematikai tanárok”, kik hirdetések útján csalják a szerencsejátékosokat azzal az ígérettel, hogy biztos nyerés módjait tudatják velök. Némely városokban elegáns vendéglők vannak, melyekben igen olcsón árulják a sör és eledeleket s ingyenes hangversenyeket rendeznek, de mindez

zálogai voltak, de ki nem váltatván, áruba bocsátatnak. Ily helyeken azonkívül gyakori, hogy a szenvedélyes játékosok revolverekkel is lönek egymásra s egyik-másik nemcsak pénzét, hanem életét is elveszti.

EGYVELEG.

* A bacteriumok épen nem új ellenségei az embernek. Közélebb egy geológus egy szenttelepben megkövesült bacteriumot fedezett föl, melyet „Vara” névre keresztelt.

* A khinai császári pár számára egy berlini kocsi-gyár igen csinos két szánkát készített, melyek értéke 10—10 ezer márká volt a szállításon kívül.

* Költői versenyt rendeznek aug. 28-án Sorrentóban Tasso halálának háromszázados évfordulója alkalmával. Umberto király is jelen lesz az ünnepen.

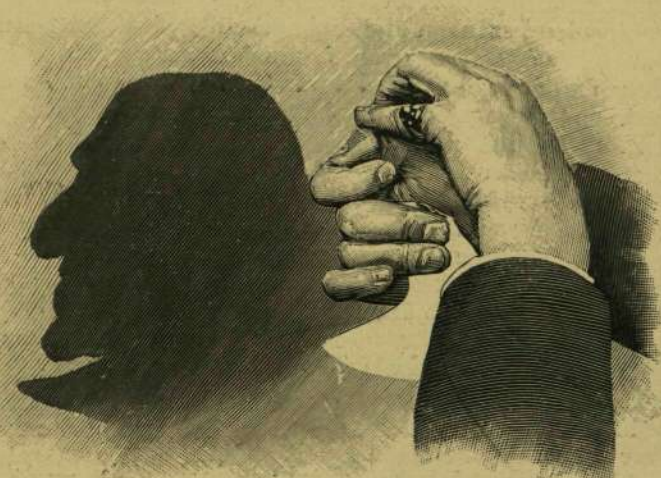
* Fejedelmi vendégek. A francziák büszkeséggel emlegetik, hogy a Rivierán még soha sem volt egyszerre oly sok fejedelmi vendég, mint most télen. Egy császár, két császárnő, négy királynő, három király és 23 királyi családból származó férfi és nő volt ott csaknem egyszerre.

* Az állati illatszerek természetes állapotban igen kellemetlenek. Az Ázsiában élő czibet marha váladéka csaknem tűrhetlen szagú s csak vízzel erősen keverve lesz kellemessé. A moschus is eredetileg oly erős szagú, hogy a gyűjtők kénytelenek orrukat bekötöni. Az ambra nyers állapotban utálatos, de elkészítve igen kellemes. Mindezen illatokat az állatok eredetileg védőszerűen használják elleneikkel szemben.

* Vulkán a tengerben. Érdekes természeti tűnényről tett jelentést Wenikov francia tudós a párisi földrajzi társaság legutóbbi ülésén. A tudós francia a Kaspi-tengerben tűzhányó hegyet fedezett fel, a mely csaknem a tenger színéig ér fel. A kráternek hat méter az átmérője. A hegy nagyon meredek, s a mikor Wenikov megfigyelte, rendkívül sok iszapot hányt ki magából.

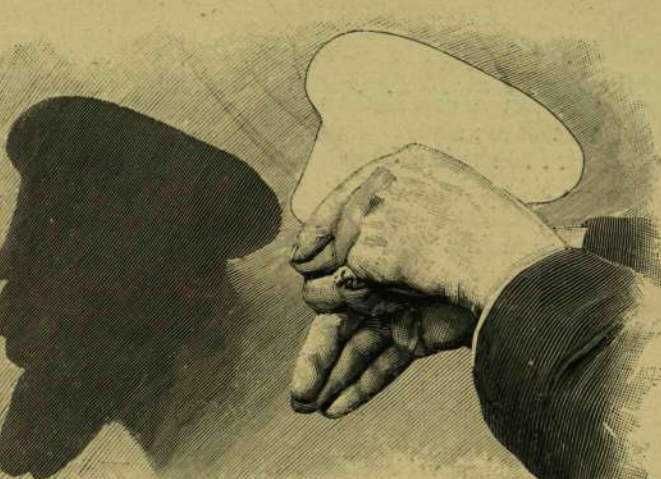
THIERS.

GLADSTONE.

BISMARCK.

III. SÁNDOR CSÁZÁR.

ÁRNYÉK ARCZKÉPEK.

csak családok, hogy az embereket szerencsejátékra csábítsák. Régebben, midőn a rendőroket még a nép választotta, a kártyabarlang tulajdonosai voltak a legbüzsőbb kortések, hogy saját embereiket tegyék ellenőreiké.

A hamis játékosok munkáját Amerikában sok tekintetben megkönnyítik az által, hogy az ő céljaiknak megfelelően titkos jelekkel ellátott kártyákat készítenek. Mások maguk jelzik meg a kártyát játszás közben gyűrűjük hegyével. Különben is a szenvedélyes kártyás nagyon finom érzéki.

Legdurvább jellegűek a kártyabarlangok a prairieken levő új telepeken s a nyugati bányá-telepeken. A helyiség rendszeren egy-egy piszkos koresma a legegyszerűbb butorozattal, melyben különösen vasárnap délutánonként mindenféle nép összegyűlik. A koresmáros sokszor az ezeknek előleget is és nem ritka eset, hogy egy bányász vagy munkás egy délután nemcsak egész havi keresetét eljuttatja, de zálogot is kénytelen hagyni. Az ily koresmák általában gyakran lehet látni órákat, gyűrűket, mell-tűket, revolvereket, melyek szerencsétlen játékosok

* Divatos szakállak. A szentpétervári arany ifjuság a szakáll-nyírásban különös divatokat vett fel. Némelyek szivalakura, mások fecsekafarszerűleg s ismét mások más alakot utánozva vágatják le szakállukat.

* Óriási könyvtárt létesítenek New-Yorkban, három nagy könyvtárnak, az Astor-Lenox- és Tilden-féle könyvtáraknak egyesítése által. A könyvtár mindennap, még ünnepnapokon is nyitva lesz kora reggeltől késő estig.

* Az orosz császár érdekes ajándékot kapott az Egyesült-Államokból. Négy óriási kötetbe kötve megküldték számára 12000 hírlap tudósítását atyja betegségéről, haláláról s temetéséről, továbbá saját házasságáról. Az utolsó kötet, mely a házasságról szól, arany és piros kötésű, az előbbieket pedig fekete kötésűek ezüst kapcsolókkal. A gyűjteményt a szentpétervári császári levéltárban helyezték el.

* Az elefánt agyara néha nagy fájdalmat okozhat az állatnak, mivel férgek is élnek benne. A hamburgi Meyer-féle elefántcsont-gyárban egy agyarában három élő férget találtak s ezenkívül három bábót. Egyik munkás a bábókat újjával összenyomta s erre rögtön megdagadt keze, karja, sőt arca is, jelöl, hogy a bábókban mérgező anyag volt.

* Egy óra évenként átlag 157,680.000 mozdulatot tesz s a kerek ezen idő alatt 6000 km. hosszu utnak megfelelő mozgást.

* A kövezés különböző voltára nézve érdekes megfigyelést tettek Londonban. Reggel 8 óráig este 8-ig faburkolaton 542, gránit burkolaton 719 s aszfalton 1066 ló esett el. Így a lovakra nézve a faburkolat a legkedvezőbb.

* A mumiak kincsei. Az elmúlt télen sok ásatást végeztek Egyiptomban, még pedig nagyon jelentékeny eredménnyel. Morgan, az egyiptomi ásatások vezetője, két új és a 13-ik dinasztia idejéből való sirt fedezett föl. Az első fölfedezett szarkofágban Ita-Urt hercegnő holtteste feküdt. A mumia hosszu, mestéri módon készült fülbevalókkal, karperecekkel, gyöngyökkel és smaragdokkal van ékítve. Rendkívül finom biborszővet takarta a tetemet, mellette királyi pálcza feküdt nyíllal és csatabárdal együtt. A mellette levő kamrában különféle illatos anyagok égetésére való füstölőket, lepecsételt és fóliákkal ellátott vázákat találtak. A másik fölfedezett szarkofágban Sib-Hat hercegnő feküdt. Ez is gyönyörű nyakkal és egyéb ékszerekkel volt díszítve. Ebben a sírban egy fából nagy művészettel faragott hatványt is találtak, a mely eddig egyedüli a maga nemében.

ÁRNYÉK ARCZKÉPEK.

Ismeretes téli mulatság az, hogy a kézfőt és újjakat különféle helyzetekbe hozva, úgy állítjuk a lámpa elé, hogy annak a falra vetődött árnyéka valamely állatnak pl. nyúlak, kutya-nak vagy madárnak képét mutassa.

A kik nagyobb ügyességre tettek szert ezen mulattató játékban, azok számosabb állat-, növényrajzot, vagy emberi alakokat is képesek ilyen módon a falra vetetni, de annyira még alig vitte e tekintetben valaki, mint Trewey híres külföldi erőművész, a ki az árnyék arczképelemben is valóságos művészetre vitte.

Nemcsak mindenféle jól sikerült alakot tud Trewey a falra vetetni, hanem ökleinek s ujjainak ügyes alakítása által, határozottan felismerhető arczképeket is.

A mint elkezdí a játékot, ott látjuk pl. a falon a Thiers jól sikerült árnyék arczképét, még csak a pápaszeme sem hiányzik. De alig értünk még

seink vagy egyes ismerősök, családtagok arczképei, s a kinek egy-egy újabb képet sikerül ilyen formán a falra vetetni, az bizonyára különös örömet fogja találni ezen érdekes mulatságban.

A NEMZETI SZÍNHÁZ UJDONSÁGAI.

„Bernardo Montilla”, Irta Echegaray. — „A komédiások” („Cabotins”), Irta Pailleron.

I.

A nemzeti színház legutóbbi két ujdonsága telt házat csinál szakadatlanul s úgy látszik az évad vonzó ereje marad mindvégig. A „Bernardo Montilla” és a „Komédiások” előadása napján ritkaság, hogy a pénztárnoknak este is dolga akadjon. A jegyeket elkapkodják délelőtt.

Mindkettőnek a szerzője bevált előkelő név nálunk is. Pailleroné több mint egy évtizede, Echegarayé pár év óta. A „Komédiások” szerzőjének nevét ismertté tette az „Unatkozó világ” és

szólni mozogni alig merő személyesítőjének, Moissand Martának mostoha anyát ad a szerző; a célra víró küzdelemből azonban a „Cabotins” hősnőjének: Valentine-nek jut ki a legtöbb. Susanne-t ügyszólva mindenki kényeztetni, s rázkódás nélkül, szinte negédes eszközökkel jut a boldogsághoz; a Moissand Márta helyzete mélyebb kedélye révén: szomorú. Hiányzik neki az anyai szeretet melege, nyomottá teszi lelkét a „mostoha” bánás és csakis küzdelmek árán tudja lekötöni maga részére az ideálját. A „Cabotins” Valentinejének sorsa ezekkel szemben megközelíti a tragikust. Őt elkergetik húsz éves korában a háztól, a hol túrt helyzetben volt öt évig. A ház asszonya, Laversée úr felesége, ugyanis, gyöngéd érzelmekkel viseltetik a „Kaspaszkodók” társaságának egy orvosa iránt, a ki a hölgyeknél merész fellépéseivel némi kedveltségre tett szert, s ezt a doktort egy alkalommal tolatkodó helyzetben találta Valentinnel. Ezen az úton került ki ez a szerencsétlen leány a

GAMBETTA.

SALISBURY.

CRISPIEN.

ZOLA EMIL.

ÁRNYÉK ARCZKÉPEK.

rá jól megnézni a sikerült mutatványt, már akkorára egy pár újját más állásba hozza a művész s Thiers helyett a Bismarck sisakos, vastag bajuszú, kemény kifejezésű arcát látjuk a falon sötétleni. Megint egy pár újjmozdulat s eltűnik Bismarck is, helyette pedig ott látjuk Gambettát, majd aztán gyorsan egymás után Crispien, az öreg Gladstone, III. Sándor császárt, Salisbury, Zolát, stb.

Szóval, Trewey újjának egy-két mozdulatával, akár a világ minden ismert férfiat egymás után odavarázsolja elébünk a falra.

Ezt azonban nemcsak ő teheti meg, hanem ő utána egy kis gyakorlás után bárkinek is sikerülhet, ha újjait úgy tudja rendezni, hogy a kívánt képek előtűnhessenek.

Bemutatjuk ezuttal rajzban is a Trewey művészetét, még pedig nemcsak az általa előidézett árnyékképeket, hanem a művész újj- és ököl-állásait is, a melyeket pontosan utánozva, más is előidézheti a megfelelő képeket.

Természetes, hogy türelem és hosszas próbálgatás, gyakorlás után bármely más arczkép is előállítható hasonló módon, így pl. hazai jele-

az „Egér”; a spanyol költőt pedig a „Nagy Galeotto”. A szellemi élet e két kitünősége megérdemli, hogy sikert aratott legújabb műveiket bővebben ismertessük. Sorrend szerint a spanyol költő lenne az első, de mert a Pailleron darabja van most sűrűbben napirenden, vele foglalkozom először.

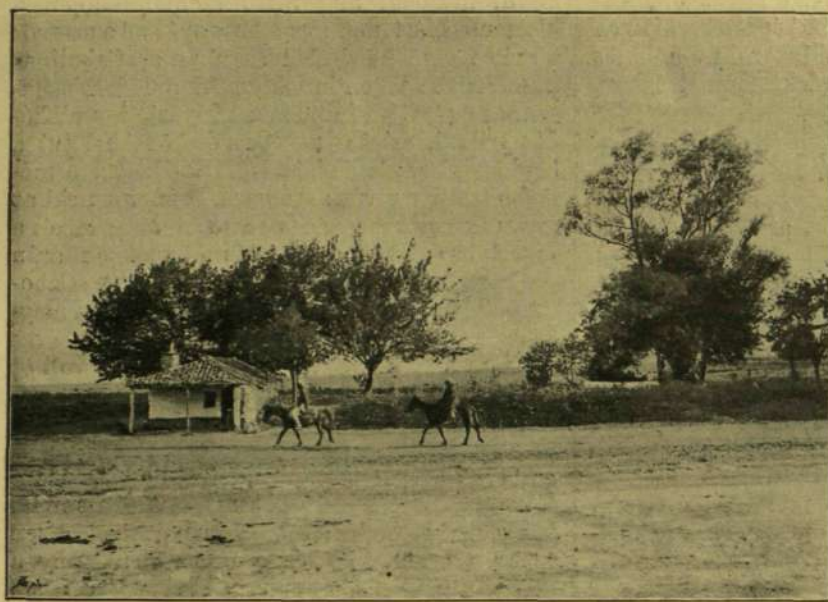
A „Komédiások”-ról az áll a színlapon, hogy vigjáték; tényleg azonban nem vigjáték, sőt a hősei se komédiások. A darabban két darab van. Egy érzélgős szerelmi történet, s a mai kapaszkodó előretörés egy mozaikszerű képe — betétül. Pailleron e betét nyomán adta művének a „Cabotins” címet, pedig annak tulajdonképp az érzélgős rész adja a jelet. Ennek a résznek egy fiatal lány a hősnője, a kinek kétes a származása. Az anyja elhagyta a férjét, nyolcz hó múlva meghalt s egy lánykát hagyott maga után, a ki tizenöt éves korában valami rokoni körbe kerül s lesz belőle elnyomott leány.

A kétes származás és a nyomott helyzet kedvez eszméje Pailleronnak. Az „Unatkozó világ” bájosan pajkos Villiers Susannejének színtén hiba van a születése körül, s az „Egér”

Laversée házból — az öndicsőítő szövetkezetének központjából, — a hol a háziaszony elnézésével úgy bántak vele a ki-bejárók, mint a hogy a senki lányával szokás.

De nyugodjunk meg sorsa iránt. Biztos menedéket juttat neki a szerző. Ideáljának, egy genialis fiatal szobrásznak az anyja veszi védőszárnyai alá. De az se megy könnyű szerrel. A szobrász anyja, egy a tisztességre féltékeny egyszerű, megvagyonosodott paraszt asszony, félszemmel nézi a fia modeljeit, és Valentint is ezek mértékével mérlegeli; a mire neki anyai érzéséből folyó különös oka is van. Falujából feljő Párisba; a fia műtermében egy szép leányt ábrázoló szobrot talál, megérzi, hogy az a szobor a fia sorsát jelenti, s a fia nem tud neki számot adni, hogy ki az a lány; most pedig egyszerre kiderül, hogy az egy elkergetett teremtes, a ki az ő fiához menekül s a ki tőle, az anyától várja a becsülete megmentését.

A jelenet nagyon szép. A családja becsületére féltékeny anyja küzd a fiát szerető anyával. A fiú imádja a leányt; s azon biztos tudatban kér, könyörög számára menedéket, hogy

A VÁRNAI CSATATÉR. — Fényképfőlvételek után.

SZALAY-BARÓTI «A MAGYAR NEMZET TÖRTÉNETE» CZÍMÚ MOST MEGJELENŐ MŰVÉBŐL.

anyja elfogultsága azonnal megszűnik, a mint a lányunk tisztá lelkét közvetlen érintkezésből megismeri. A leány helyzete kétségbeesett. Ha kére visszautasítatik, nincs hova lennie. Az egyszerű falusi asszony lelki küzdelme megható; de szigorú puritán fölfogásán végre is túlsúlyt nyer az érzés s magával viszi falusi otthonábkitanulni a lányt. Valentine aranyiszívnek bizonyul s az anya aztán megnyugszik Pierre fia választásában és lelki örömmel adja rájuk az áldást.

Igy végződik a «Komédiások» érzéletes része, a melynek kiegészítésül meg kell még emlékeznem Pierréről, a hősről, és hí barátjáról Grigneuxról, a kinek élete a Valentinnel kapcsolatos.

Pierre, egy fiatal rokonszenves művész, egy szobrot állított ki a «Salon»-ban s dobogó szívvel várja a jury ítéletét. Egyszer a kiállításon jártában egy üde szép teremést pillant meg a szobra előtt, a mint ép elragadtatással így szól a környezetéhez: Nézzétek csak, én ennek a «Tavaszi dal»-nak adnám a nagy díjat! Pierre boldogabban tér haza, mintha tényleg megnyerte volna a nagy díjat, s aztán többé nem a díj, hanem a szép teremést foglalkoztatja őt. Nem tud szabadulni tőle, előtte áll szakadatlanul, míg nem agyag gyúrására készíti a szívverése, s az egyszerű látás képzelgetések erejéből kitünően megformálja Valentinet. Időközben a «Tavaszi dal» megnyerte a nagy díjat, a fiatal szobrászt szárnyára kapta a hír, műtermébe özönlik a hódoló serege s közöttük a dícsőség első hírvívőjül megjelenik a Laversée család. Itt látja meg Valentine a saját szobrát s ennek hatása alatt kezdődik az a regény, a mely aztán a Pierre anyjának falusi otthonában végződik az öreg Grigneux megnyugvására is.

De mi köze Grigneuxnak a Valentine boldogságához? Az, hogy Valentine tulajdonképpen ennek a lemondással teljes Grigneuxnak a tragédiája. Grigneux húsz év előtt hűtlenül elhagyta a felesége, s ez a feleség adott nyolcz hó multán életet Valentinnak. Grigneux húsz évig nem tud a lányról s ő is a Pierre szobra révén fedezi föl a felesége leányát, a ki esetleg az övé is lehet. A legjobb barátja Pierrének s az ő lelki küzdelme teljes rábeszélése hat Pierre anyjára leginkább, midőn szárnyai alá veszi a leányt.

Grigneux úr bemutatásával végeztem a «Komédiások» meglehetősen romantikus színezetű, érzéletes részével, a melynek szálait valóban alig bírja összetartani ez a messze szétágazó mese.

Hát van a «Cabotins» czímet igazoló rész. Azzal rövidebben beszélhetünk. Pailleron néhány híu genre-alakkal bemutatja nekünk azt az irányzatot, a melyt mi strébesség név alatt meglehetősen jó ideje ismerünk, s a mi alatt azt a kapaszkodást értjük, a mely tekintet nem ismerve gyúr le minden útjában levőt, s minden eszközzel tör előre, főcélul nem a belső értékű sikert, hanem a híu szárnyára kelést tűzte ki; s a mely kapaszkodás mindenek fölött a minden feladatra vállalkozás merészségében nyilvánul.

Pailleron kapaszkodói a szelidebb fajtákból valók. Nekem az ő külső sikerre törekvésükben úgy szólva rokonszenvesek. Egy határozó okom van

erre. Az, hogy tehetségesek. Ha ostromozni akarta őket a szerző, az nem sikerült neki. Mert hiszen az ő darabjában mindenki boldogul. Boldogulnak az öndicsőítő társaság sippal, dobbal dolgozó Cabotinjei. Pegomas, a journalista beáll egy képviselőjelölt eszének és a saját javára dolgozza ki a képviselőiséget, Larvejónak egy fin de siècle izű drámáját elfogadják az Odeonban és Caracel hasonló izű festményei is elkelnek a kiállításon. De boldogul Pierre, a kizárólag művészi ihlettel táplálkozó szobrász is, a ki reklám nélkül nyeri meg a nagy díjat. Szóval az öndicsőítő társasága nem akadály az igazi művészi erő érvényesülésének.

Aztán meg az a Pegomas! Hisz az egy szeretetreméltó eszes, fürgé, tevékeny alak. Mindenki vele érez és gyönyörűséggel nézi mily ügyesen játsza ki azt a politikai és írói babérokra törő üres és gyámoltalan, Laversée. A Pegomas sikere egy rokonszenves siker. A tehetséges stréber legyőzi a tehetségtelenséget, s a darabnak ezek az előre törő fürgé alakok adják meg a fűszerét.

Igaz, hogy egészben véve nagyon kevés színházlátogató képes elmondani a «Komédiások» meséjét, de alig akad, a ki élvezettel ne nézze azt az élénk járás-kelést, s hallgassa azt a szelletes, választékos beszédet, a mely három órán túl folyik a színpadon. — A bohémek ajkáról egyik találó mondas a másikat éri s a darabban elég változatos a hangulat. A vígát a sentimentális, azt meg a tragikus váltja föl; sőt a Laversée képviselőiségének felsülése a tragikomikus se hiányzik. A kritikus nem fog találni egységet, de a magam fajta szórakozó pompásan tölti az estét, a miben az előadók művészetének is nagy része van.

A darab szerelmi részének főszerepe Török Irma kezében van, a kit nem láttam fél év óta és bevallom, hogy nagy élvezettel néztem haladását. Lényéből kéri a magasabb ambíció. Nem részletekre, hanem egészre igyekszik. Itt-ott nincs még meg a kellő hangbeosztása, a túltermészetesre törekvésében néhol modoros lesz, és érzelmi kitöréseiben egyszer-egyszer hiányzik még a mérséklet; de látszik, hogy egészet ad s hogy különös czélzat nélkül, kitünő mozzanatai vannak. Valentine érdekelt kelt s attól a perectől, midőn elűzik otthonából, mindvégig leköt. A Valentinet védszárnyai alá fogadó egyszerű falusi asszonyt Prielle Kornélia adta. A mily bájos az «Unatkozó világ» Reville hercegnőjében, ép oly megható, mint a háza becsületeért aggódó tisztas öreg asszony. Az igazi művész finom discretioja nyilvánul benne mindig. Fiának, a szobrásznak szerepe Mihályfy kezében volt; a ki a művészetnek ebből az ágából kiállotta már a vizsgát szintén Pierre név alatt a «Clémenceau»-ban.

A «Cabotins»-ek vezéralakját, Pegomast Nádaí adta s az méltán sorakozik legsikerültebb alakításai közé. Körülbelül a negyedik előadásban láttam a darabot. Nádaí pompásan elemében volt és teljesen érthetővé tette, hogy a caligou választókerület a választás napján cserbe hagyta

jelöltjét s magát a jelölt érdekében szónokló Pegomas urat választotta meg képviselőjének.

A képviselő-jelölt szerepe Vizvári kezében volt, a ki a képviselőiség révén az Akadémiába törekvő Laversée egyénítésével sok derűtséget idézett elő s egyáltalán kimondható, hogy úgy a fő, mint a mellékszereplők tekintetében is egy teljesen összességű előadásban élvezheti Pailleron legújabb művét a nemzeti színház közönsége.

Tollat véve kezembe azt hittem, hogy egyuttal végezhetek Bernardo Montillával is. Kifogytam a helyből. Arról hát a jövőre. —
—
—

KÉPEK A MAGYAR TÖRTÉNETBŐL.

A közelgő ezredévi ünnepélyre több magyar történeti munka van készülőben. Történetirónkat buzgólkodik segített munkájokban, hogy a ritka ünnepély Magyarországi történelmének leírását díszes kiállításban s a megkapóbb jeleknek, az első sorokban küzdő nagy férfiaknak s a fennmaradt emlékeknek rajzaival érdekesebbé adhassák a közönség kezébe. Különösen két vállalat keltett méltó figyelmet. Az egyiket több kiváló magyar történetíró írja s az Athenaeum társaság adja ki; ez tíz kötetre van tervezve. A másikat a Lampel Róbert (Wodianer F. és fia) könyvkereskedése adja ki, s Baróti Lajos, e buzgó írónk rendezi sajtó alá s részben ő maga írja, (például az első kötetet, a mely Magyarország történelmét az Árpád-ház kihálalásáig adja, egészen ő maga írja nagy gonddal és a legjobb források felhasználásával), részben Szalay Józsefnek, e korán elhunyt jeles történetíró tudósunknak az Akadémiától is kiintetett művét adja, itt-ott kiegészítve, három kötetben.

A jelen alkalommal a Szalay-Baróti-féle vállalat illusztrációi közül mutatunk be néhányat, a melyek részben már megjelentek, részben még a mű későbbi folyamában látnak világot. Baróti Lajos izléssel és műérzékkel válogatta össze ez illusztrációkat, a melyek száma az egész műben közel hatszázra rög. Álljanak itt mutatvánnyul a következők:

Az augsburgi csata, Echter M. festményének hasonmása. Az eredeti festmény Münchenben van. A kép közepén látjuk Nagy-Ottó német királyt, a ki fehér lovon ül, hosszú, egyenes kardját kinyújtja s úgy vágat a futó magyarok nyomába. Tőle balra Szent Ulrik, a hős lelki augsburgi püspök, a ki zászlókkal lobogtat; jobbra pedig Konrád frank herceg, a király veje, a kinek éppen akkor fűdik nyakába a magyarok nyila, midőn a csata hevében sisakját leveszi. Ez az ütközet — mint tudva van — 955-ben történt.

I. Endre megkoronázása, Székely Bertalan-nak a pécsi székesegyházban levő falfestménye után; az eredeti az úgy nevezett Mór-kápolnában látható. Ez a Mór pécsi püspök egyike volt ama három püspöknek, a kik a Péter elűztésekor és Endre bejövetelekor támadt forradalomban nem vettek részt az életükben. Lehet, hogy éppen ez a Mór püspök tette a szent koronát I. Endre fejére 1046-ban.

Részletek a várnai csalátról. Fényképek után, a melyeket Wangerheim báró német alkonzul készített és bocsátott Baróti Lajos rendelkezésére. Az egyik képen jobbra terebélyes fák alatt egy török szent nyugszik, a nép «Pasa babá»-nak nevezi s azt mondja róla, hogy az 1444-iki «nagy háború»-ban esett el. Lehet, hogy azonos Karadsa beglerbéggel, a ki csakugyan e szerencsétlen ütközetben esett el. A másik képen a szent sírját szemlélhetjük, a melyet egyszerű kőfal kerít. Péz Károly várnai cs. és kir. alkonzul, a kinek közbenjárásával jutott Baróti e fényképekhez, érdekes adatokat közölt a sírról az íróval. Például, hogy a sírnál minden arra járó mohammedán kenyeret, zsirt vagy pénzt áldoz, a szegények ruhájából vagy övükől tépnek el egy darabkát s azt hagyják ott kegyeletük jeléül.

Zrínyi és Frangepán kivégzése, egykorú metszet után. A Wesselenyi-féle összeesküvés neve alatt ismeretes szomorú tragédiának két alakját, a poroszloktól körülveve, mindjárt elől az emelvényen láthatjuk; egyiknek, bizonyára a fiatalabbnak, Frangepán Ferencnek, a szeme be van kötve. Zrínyi Péter, az idősebb, ámbár szintén meg volt ijedve, most már nyitlan nézett farkaszemet a halállal.

A zentai diadal, Engerth A. festménye után. Az eredeti a budai királyi palotában látható. A híres Savoyai Jenő hercegnek 1697-ben vívott diadala befejezése a felszabadító háborúnak, mely a törökök hatalmát megtörte. Savoyai Jenő e háborúban adta először jelét nagy hadvezéri talentumának.

Az itt közölt illusztrációk közül a négy utóbbi még csak ezután fog megjelenni a műben.*

HAVAZÁSOK A KARSZTBAN.

Fiume, 1895 márczius 12.

A Nagy Kapella hegység sziklás völgyében vágott utat magának a kereskedelem, ez úton érintkezik a szárazföld Magyarországgal egyetlen kikötővárosán keresztül a tengerrel. E vadon vidéken keresztül kanyarog a vasút, sietve halad át az ember nélküli Fuzine, Meja, Lic állomásokon. Hol magas töltészen dübörög tovább, hol mély bevágásokon. Alig hagyta el az egyik örházat, már buvík be a füstös alagútak egyikebe. Mintegy 17 kilométernyi úton a természeti változatosságokban gyönyörködik az utas. A nagy emelkedésű pályá folytonos hajlásokkal igyekszik ki ebből a vad vidékből, a hol még a víz fűtő-szó is barátságatlan visszhanggal járja be a völgyeket.

Minden esztendőben elzárja e fő közlekedési vonalat a havazás. S ha tegnap még átengedték a vörös lámpások vonatot a dühöngő elemek, ma már útját vágják s bennekesztik. Az idei kemény télén 18 napig tartotta fogva a magyar államvasút két vonatát a hófúvás. A Meja és Plase, Plase és Lic állomások közötti bevágásokat, mind szinig töltötte hóval. Az 5—6 méter magas sziklaintak között fagyva feküdt a hó s ezalatt ott állt a kihűlt, tehetetlen mozdony a vonattal.

A hatalmas elemekkel dacoló emberi bátorság itt ugyan mindenkor csütörtökök mond, s várhat az utas, a míg innen kimenekülhet. Itt minden mentési kísérlet hiába való. A vonal mentén ott fekszenek a tönkre ment hókék s az elhagyott állomásokon szótlanul búsulnak a beszorult utasok. A legnagyobb baj, hogy ilyen állomáson, mint Lic, semmi áron sem kaphatni enniivalót. A szánón való menekülés meg biztos pusztulásba vezetne, mivel a föld felülete felismerhetetlenségig ki van egyenlítő a hó által. Egy utas társaság, a mely szánon indult el Fuzinéről Cameral-Moraviczára, 3 kilométernyi út után kénytelen volt visszatérni. Itt azután az élelmiszerekkel telt és elárvareztett postacsomagokon éltek. A magyar államvasut két segélymozdonya, a mely hókével indult a beszorult vonat segélyére, ott rekedt s csak 18 nap múlva húzhatták ki a hóból.

* Megemlítjük itt, hogy a Szalay-Baróti «Magyar Nemzet Története»-nek kiadója, Lampel R. (Wodianer F. és fia) udvari könyvkereskedése készséggel szállítja a művet havi részletezésre is a «Vasárnapi Ujság» olvasóinak, ha a mi számunk hirdetési rovatában levő, megrendelő bárczát kitöltve, a nevezett kiadó könyvkereskedéséhez beküldi.

Ez a behavazás óriási károkat okozott a magyar államvasutnak. Első ízben decemberben 9 napig szünetelt a forgalom, januárban 16 napig, február végén 18 napig.

A legnagyobb forgalmi nehézségek és akadályok Lic és Fuzine között voltak. Itt mondta föl a szolgálatot a híres amerikai forgó hó-éke is. A bennekedt vonatokon szállított narancsok a rengeteg hideg — 18° Celsius minál kódarábakká fagytak. A hó közül kihuzott első mozdony minden egyéb volt, csak nem gép. A reá fagyott hó és jégcsapok kristályoszerű közetnek tüntették elő a hatalmas lokomotivokat.

A csalfa időjárás s a kemény tél, a melyet Fiumében hat év óta nem tapasztaltak még semmi kecségetető reményekkel nem bízta a jövő napokra. A február végén dühöngő 10 napos rengeteg erejű hóra Fiumét még a tenger felől is elzárta. Semmit sem tudunk a világról. Egy-két napra beállt a meleg sirocco szél, de éjjel mégis legyőzi az erős hóra. A komor, hólepte tetők felé még most is eszevesztetten rohannak a fellegek. S a hegyek alacsonyabb lejtőin sem akar megindulni az olvadás.

A hóra, a mely plasei emberek állítása szerint ott másfél hónap óta csak kétszer hallgatott el egy-két napra, most is csipős fellegek kavarja a havat s folytatja pusztításait. Tova süvit a síma tetőkön s aeol hária gyanánt fujja a távirldarótokon a vasutasok szomorú nóitait.

Puur Géza.

Előfizetési fölhívás.

A «Vasárnapi Ujság», a legrégebbi magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap, eredeti elbeszéléseket és életképeket, részben illusztrálva, közöl Jókai Mórtól, Mikszáth Kálmántól, Baksay Sándortól, Gyarmathy Zsigánától, Herman Ottónától, Petelei Istvántól, B. Büttner Linától, Szivós Bélától, Kazár Emil-től, stb., s hogy az eddigénél még jóval több szépirodalmi olvasmányt nyújthasson olvasóinak, 1895. évi januártól kezdve hetenként egy félvel bővíti, „A Vasárnapi Ujság regénytára” czímű állandó szépirodalmi melléklettel jelenik meg, mely, mint a föllep, szintén művészi képekkel van díszítve.

A «Vasárnapi Ujság» társalapja, a most már 41-ik évfolyamában lévő «Politikai Ujdonságok», melyet mint az események híu és részrehajlatlan előadóját, valódi hézagpótlónak ismert el a magyar olvasó közönség, a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összefoglalásban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg, s így e lap kivált vidéken, hol a postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napilapokat is sok tekintetben pótolja.

A «Politikai Ujdonságok»-hoz «Magyar Gazda» czímű kéthetenként megjelenő gazdasági és kertészeti képes lap van mellékelve, s ezen felül rendkívüli mellékletekkel is bővíti lesz a lapnak hetenként másfél s minden második héten két ívre terjedő tartalma.

Mind a két lapnak kiegészítőjéül szolgál a «Világkrónika» czímű képes heti közlöny, mely hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdekű napi események részletes magyarázatára szolgáló cikkeken kívül rendszeresen közöl nagyobb elbeszéléseket és regényeket képekkel, úgy szintén mulattató közleményeket, képtá-nyokat, stb.

Előfizetési árak évnegyedre:

A «Vasárnapi Ujság» 2 frt — kr.
A «Vasárnapi Ujság» s a «Világkrónika»-val együtt 2 frt 40.
A «Vasárnapi Ujság» és a «Politikai Ujdonságok» 3 frt —.
A «Vasárnapi Ujság» és a «Politikai Ujdonságok» s a «Világkrónika»-val együtt 3 frt 40 kr.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Panasz. Irta Várady Ferenc. Pécsett 1895. Alig múltik év, hogy Várady Ferenc egy-egy kis vers-gyűjteményt ne bocsátana közre; mindegy ezzel is bizonyítva, mily erős és felbonthatatlan kotelék fűzi őt a művészethez. Ez talán már a kilencedik vagy tizedik kötete. Nem kezdő íróval van tehát dolgunk, hanem megállapodott tehetséggel, ki valószínűleg már elérte fejlődésének tetőpontját; tovább aligha fog fejlődni. Ily hosszú gyakorlat után szinte meglep bennünket a külföldi formák foghatósága. Különösen rímei rosszak; nála az ilyen rímek lépten-nyomon előfordulnak: örökmész — benne ég, szárnyán — ajkán, magaddal — bajával, életed — lelked, melletted — nevetem, regett — érzett, látomány — karján, boldogságban — homályra van, ide — keblemre, stb. stb. Ez nagy kár, mert a rímeknek fűlértől összhangtalansága az olvasó előtt talán érdemükön is alul leszállítja Várady Ferenc verseinek értékét s nem engedi, hogy kellőleg élvezhessünk a jó tulajdonságokat, melyek pedig nem hiányzanak költeményeiből. Mert Várady Ferenc meleg kedély, költőileg tud érezni, gondolkodni s a külső benyomások élénk rezgésbe hozzák szívét. Az sem utolsó érdeme, hogy szereti az egyszerűt, természetet, s a modern hitetlenség és léha erkölcsök helyett a régi eszmények állhatatos híve. Ebben a kötetben a családias jellegű költemények a túlnyomók, különösen hűgőrel emlékszik meg gyakran, sok gyöngédséggel, melegséggel; van azonkívül a kötetben több szerelmi költemény s néhány elégia-szerű, melábus dal. A kis kötet külső kiállítása szép és izlése, mutatványul álljon itt belőle a következő költemény:

Emlékszel-e?

A kert árnyas lugasában
Együtt álltunk minden este,
Tifkos, édes szerelmünket
Susogó lomb rejtette.
Hőn dobogó keblemen volt
Kis fojcskéd nyugvó helye...
Szerelmünknek tavaszára
Emlékszel-e? Emlékszel-e?

Ábrándozó ifjú voltam
Te meg játszi, bohó lányka,
Összezártuk lelkünket
Az ifjúkor édes álma;
Az édenről álmodoztunk...
Virággal volt a kert tele...
Szerelmünk szép álmaira
Emlékszel-e? Emlékszel-e?

Csendes, nyájas, langyos este
Holdvilágnál, csillagfénynél
Rámorvula a lugasban
Karjaim közt elmerengtél;
A csallitok rejtekében
Csattogott a fülemile...
Szép szavára, lágy dalára
Emlékszel-e? Emlékszel-e?

Selyem hajad szétbomolva
A keblemen omlott szíjjel,
Minden szálát megcsókoltam
Szívem lázas gyönyörével
S a bűvös éj pajkos szele
Elkapta, játszott vele
Én meg egyre csókolgattam...
Emlékszel-e? Emlékszel-e?

Ott az Isten egy alatt
Fogadtuk meg mi egymásnak,
Hogy szíveink soha, soha
Ki nem hűlnek, el nem válnak;
Csak a halál választhat el,
Ha előjövök korunk tele —
Ez volt a mi esküvőnk...
Emlékszel-e? Emlékszel-e?

Akadémiai pályadíjak. A tud. akadémia márcz. 19-ikén, József napján tartani szokott ülésében dönt minden évben a néhai elnökének, gr. Teleki Józsefnek drámai jutalmára érkezett pályaművek fölött. Legutóbbi időben a Farkas-Raskó díjat (hazafias költemények) is akkor dönti el.

A 100 aranyos Teleki-díjra ezúttal szomorú-játékok pályáztak. A jelentést Heinrich Gusztáv olvasta föl. A bíráló bizottság, a mely Zichy Antal elnöklete alatt Heinrich Gusztáv és Rákosi Jenő akadémiai tagokból, a nemzeti színház részéről pedig Gyenes László és Egressy Ákosból állott, megbírált régett 19 darabot vett át. Ezek közül három prózában volt írva és így nem pályázhatott; kilenc darab pedig kritikán állt áll. Egy vagy más tekintetben tehetséget mutattak: «A bálvány»,

«Sziárd», «Mária királyné», «Lionarda» és «Robusti» címűek. A legjobb pályázók közt «Bosnyák Anna», mely már a tavalyi pályázat alkalmával is kitűnt és a szerző azóta javított is rajta. Bosnyák Anna férjét, a királyt meggyilkolja, hogy fiának biztosítsa a trónt. A fia, Radivoj, undorral utasítja vissza anyja véres terveit, a mibe végül anyja és fia tökre mennek. A probléma világos és tragikus. Már a múlt évi bírálók hibájából rótták fel a darabnak, hogy Anna elvégre nem nagyra vagányának esik áldozatul, holott ezért a bűnéért kellene lakolnia, hanem az anyaszeretet kergeti a halálba fiának holtteste mellett. Mindamellett vannak a darabnak kiváló oldalai: drámai élet lüktet benne mindvégig, dialogusa eleven és költői, jelenetei hatásosak és megkapók. A bíráló bizottság 4 szavazattal 1 ellen ennek a darabnak ítélte oda a díjat. — A jelítés levéllel felbontásánál szerzője gyanánt dr. Prém József pozsonyi tanár és ismert író neve tűnt ki.

A Farkas-Raskó-díjra érkezett 22 hazafias költemény közül egy sem nyert díjat. Csengeri János referált az eredménytelenségről. Csak két költemény birt figyelmet kelteni: egyik «Királynékhöz», a másik «A honszeretlem»; ez utóbbi «Haza szeret» címen tavaly is pályázott. Az egyik bíráló hajlandó lett volna valamelyiknek a kettő közül a díjat kiadni, de a másik kettő ellenezte, és így a díjat egyáltalán nem adták ki.

A febr. 26-án elindult személyvonat a hóba rekedve, márcz. 10-én, a Meja és Plase közötti bevágásban.

Az Olcsó Könyvtár új, olcsóbb kiadásából, Gyulai Pál szerkesztésében, a Franklin-Társulat ismét új sorozatot (101—120 szám) küldött szét. Ezek a következők:

Leoni Leó, beszély Sand Györgytől, fordította Visi Imre, ára 30 kr. *Lengyel- és Oroszország*, Koscusko legendája, írta Michelet, fordította De Gerando Antonina; ára 20 kr. *Kölcsy Ferencz*, írta Flegler Sándor, nemzetünk lelkes német barátja, s ifj. Szinyey József fordította magyarra; ára 10 kr. *Egy falusi notáriusnak budai utazása*, Gvadányi József híres «Peleskei notárius» verseiben; negyedik kiadás: ára 30 kr. — *Beszélyek*, Plouvier Edmundtól; ára 20 kr. *Trecoeur Julia*, Feuille Octavtól, ára 20 kr. — *Magyarországi utak*, írta Kazinczy Ferencz, ára 20 kr. *Családi boldogság*, gr. Tolstoj regénye, ára 30 kr. *Tihomir*, Kisfaludy Károly beszélye, ára 20 kr.

«Az 1848—49-iki magyar szabadságharc története» című munkából megjelent a 32-ik füzet. Ebben Gracza György a bécsi októberi forradalommal kapcsolatos eseményeket mondja el. A füzet illusztrációi többnyire csataképek, egykorú rajzok után. Egy füzet ára 30 kr.

Operaszínház. E hó 17-ikén az operaszínháznak eredeti ballet-újdonása volt: «Nappal és éjjel», melynek szövegét Beer József az opera titkára írta, zenéjét pedig Tóth Lajos és Metz Albert szerkesztették. Mind ketten a nemzeti zenében tanultak s ezáltal léptek a nyilvánosság elé, és pedig figyelmet keltőn. A közönség jól fogadta a két szakasz-
ból álló balletet.

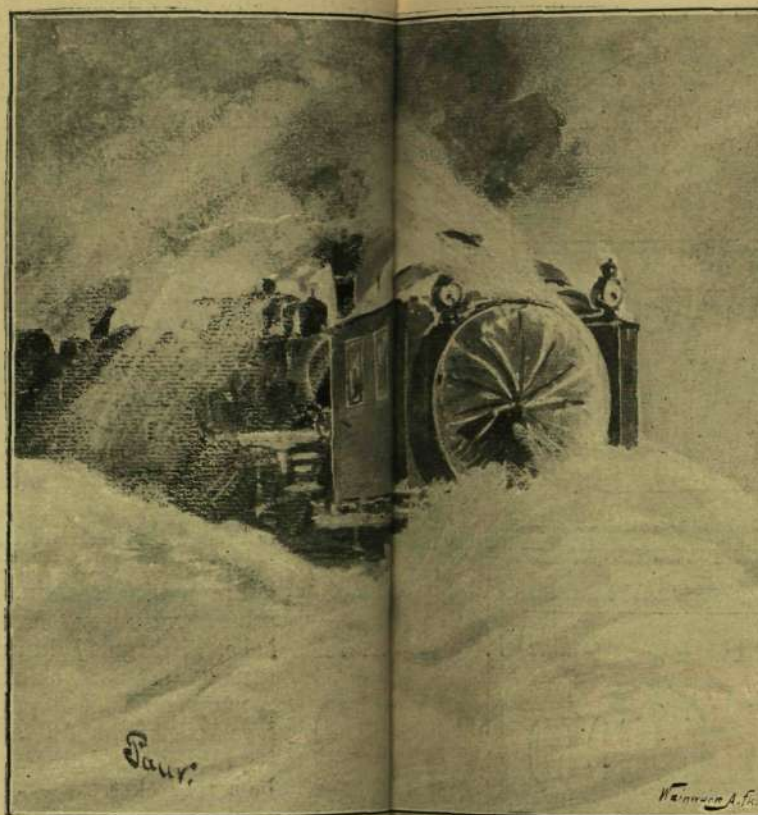
A ballet meséje elég alkalmat nyújt csoportosulásokra, látványokra, díszes kiállításra. Azt iparkodik elmondani, hogy mért követi a hold a napot. Szerepelnek benne az éj szelleme, a természet, Vé-nus, a törpék fejedelme, a nap, a hold és Orion, továbbá denevérek, baglyok, kis és nagy csillagok, üstökösök, szürke és rózsaszínű felhők s a szivárvány színei. Ezek elég tetszetősen vannak csoportosítva, s elég szórakoztató látványt nyújtanak. A zenében akad elég reminiscencia, az ilyesmitől fiatal szerzők nem bírnak szabadulni. Kellemes dal-lamok, csinos tánczenék, a mesét jellemző részek izlést, ötleteket formaérzést mutatnak és hangsze-relő ügyességet. Az újdonást díszesen állították ki s jól adták elő mind a tánczosok, mind a zené-szek. A magánszereplők közül ki kell emelnünk kü-lönösen D. Müller Katiczát (A nap) s Carboni urat (A hold), kik virtuóz tánczaikkal és körforgások mutatóyaikkal többször zajos tapokra hangolták a közönséget.

Népszínház. A színházak újdonásokról gondos-kodtak tavaszi időre, hogy versenyezzenek a tavaszi meleg levegővel, mely a közönséget ép úgy, sőt gyakran jobban érdekli, mint a szinpad újdonás-gok. Zord téli időjárás mellett kerültek színre ezek az újdonások. A népszínházban «A két Champig-nol»-t a márczius 16-diki téli estén adták először.

magántanár pedig mint vendég «A leydeni Clu-sius-codexről» értekezett. Istvánffy kimutatta, hogy Clusius, a tizenhatodik század legnagyobb botani-kusa, Magyarországon is járt, itt összegyűjtött mintegy kétszáz fajta gombát, ezeket Batthyány Boldizsár nádorhelyettes költségén leírta és ezáltal megvetette alapját a tudományos gombászatnak, a mely tehát Magyarországon született meg. Fröhlich Izidor Fuchs Károly vendégnek értekezését terjesz-tette elő: «A mechanikai munka képzésének új módjáról.» Végül Szily Kálmán Korda Dezső párisi fiatal magyar tudós részéről «Egy szénfogyasztó termochémiai elemről» szóló értekezést nyújtott be.

A magyar mérnök- és építész-egyesület már-czius 26-án tart emlékünnepelet Vasárhelyi Pál születésének 100-ik évfordulója alkalmából. Ez ünnepélyen Gonda Béla mond emlékbeszédet, ki közelebb a Londonban megjelenő «Engineer» című világhírű szaklapban ismertetőn a Vaskapu szabályozási munkáit, ott tüzetesen ismertette Vasárhelyi Pál működését is. A magyar mérnök- és építész-egyesület azt is elhatározta, hogy külön kötet-ben kiadja Vasárhelyi Pál dolgozatait és művei-nek ismertetését s ennek szerkesztésével Gonda Bélát bízta meg.

Az Otthon írói kör márczius 17-iki közgyűlése Rákosi Jenő elnöklete alatt ment végbe.

Amerikai hószóró-életem Plase és Lic között.

HAVAZÁSOK A KARSZTBAN. — BERTALAN TNYI FÉNYKÉPEI UTÁN RAJZOLTA PAUR GÉZA.

A kifogás, a védelem ugyanaz, de az érveket ke-vezebb tűzzel kezelik. Wlassics miniszter is csak röviden beszélt. Gr. Széchenyi Imre csillapító in-dítványt tett, hogy a felekezetenélkülségről szóló pont hagyassék ki, de a kormány utasítások, hogy rendeleti uton intézkedjék a felekezetenélküliek jog-viszonyáról. Hanem ez a részletes tárgyaláshoz tarto-zik. Feszült várakozás közt fognak a szavazáshoz, az izgalom általános, mert az eredményt senki sem sejtí. A szavazás eredménye szokatlan. Szilágy József elnök kijelenti, hogy a jegyzők és gyorsírók föl-jegyzései közt egy-két szavazat különbség van, ezért nem mondhat határozatot, hanem a következő ülésre új szavazást rendel el. Az egyik följegyzés szerint 119 szavazat volt a törvényjavaslat mellett, és 118 ellene, a másik jegyző pedig 119 szavazatot jegyzett mellette is, ellene is. Szóval megtörtént a ritka eset, hogy az elnök nem hirdethette ki a sza-vazás eredményét. Másnap azonban kitűnő, hogy a szavazatok egyenlően oszlottak meg, — 119—119 esvén mindenki részre, az elnök szavazatával dön-tött s így a törvényjavaslat a részletes vita alapjául elfogadhatott.

Kossuth emlékezete. Kossuth Lajos halálának első évfordulóját, márcz. 20-ikát, kegyeletesen meg-ülték Magyarországon mindenfelé. A fővárosban azonban e napon nem volt gyásznap, mert az

A márczius 24-iki gyászmenet sorakozására a Kalvin-tér és környéke, meg a múzeum mögötti hely van kijelölve. A rend fentartásáról az ünnepély központi bizottsága gondoskodik. A gyülekezés 12 főcsoportban történik s déli 1 órakor foglalják el a helyet. A temetőt már 12 órakor elzárják és csak a menet megérkezésekor nyitják föl a kapukat. A menetet a Kerepesi-úton vonul végig, de egy része a népszínház előtt ketté oszlik, s a Népszínház-utczán megy tovább. A sírnál csak rövid beszédeket mondanak; a temetőben a menetből kiválni nem lehet, hanem a sír megkerülésével, megállapodás nélkül haladnak tovább s a kijelölt úton távoznak.

Ünnepély az inségek javára. Az opara szin-házban az alföldi inségek javára rendezendő ünne-pély rendkívül érdekesnek ígérkezik.

Az intéző bizottság gróf Károlyi Sándorné veze-tése alatt az operaházban színielvet tartva, együttesen állapította meg a különféle sátrak beosztását. Az egész színpadot, gyönyörű parkká átalakítják, a fő-város legszép műkertjei egész erdőt fognak oda-varrázsolni élő virágokból és növényekből; maguk az egyes sátrak díszesek lesznek s festői látványt fognak nyújtani. Az egyes hölgyesportok egyen-lően öltözködnek, természetesen mindmennyian jelmezben. A program egyes pontjai sok lelem-nyességgel vannak összeállítva. Az egyes sátrak fő-

sen kiemelték, hogy nevezetűl a százezrekre menő mindenféle nemes esemény felől még mintegy 1500.000 darab 1—2—3 éves gyümölcsfa-vadoncz van eladásra készen, még pedig: körte, alma-bírs, douczin, paradicsom, szilva, prunus-myrobolana, Saint-Julien, besz-tercezi szilva, oper, saj-meggy, sárga-barack, man-dula és kökényből.

— A magyar aszfalt részvény társaság Dr. Or-szágh Sándor elnöklete alatt megtartott márczius 17-iki közgyűlése az igazgatóság javaslatai értelmé-ben elhatározta, hogy a 216.029 frt 21 krnyi nyere-ségből a tartalékok dotálása után, — mi által ezeknek összege 815.839 frt 24 kr-ra emelkedik, — részvé-nyenkint 16 frtot (16 %) osztalékot fizet, mely már-czius 18 tól kezdve felvehető. Az igazgatóság jelen-tése a társulat jövőre iránt a legjobb reményeket táplálja, mert úgy az ezredéves kiállítás mint a vidéki városok állandó fejlődése évről évre növekedő munka-kört helyez kitalásba. Felelmit továbbá, hogy az aszfalt- és szénbányákhoz vezető vasút kiépítése már legközelebb a megvalósulás stádiumába fog lépni, a mi szintén kedvező hatással lesz a társulat üzemeinek fejlődésére. A közgyűlés az igazgatóság jelentését tudomásul vette és annak, valamint a fel-ügylő bizottságnak a felmentvénnyel megadta. Végül a közgyűlés Löwenstein részvényes indítványára az igazgatóságnak és felügylő bizottságnak jegyző-könyvi köszönetet szavazott.

A Swib, Roski, Sterganica és Jelenšić karszt-csoport, hol a legnagyobb hófúvás volt.

HALÁLOZÁSOK.

BLASKOVICH MIKLÓS, magyar uri világ egyik leg-ismertebb alakja, kiváló sportsman, meghalt, Buda-pestben márcz. 20-ikán, 64 éves korában. Testvér-bátyja volt Blaskovich Ernőnek, a «Kincsem» tulajdonosának. Blaskovich Miklós versenyzőistája is a leghíresebbek egyike, s lovai nagy díjakat nyer-te, így «Mágus» az osztrák Derbyt, «Csapláros» a Szent-László díjat Budapesten és a százezer koronás Ausztria-díjat Bécsben. A múlt évben Blasko-vich Miklós istállója 307.000 koronát nyert versen-y-díjakban. A még mindig erős és jókedvű ur a társa-ságokban is kedvelt ember volt s rövid betegség után, influenzában történt halála nagy részvétet gerjeszt. Özvegye, szül. Edelsbacher Marianne és két felnőtt fia gyászolja. Temetése e hó 22-ikén ment végbe s holttestét Nézsára, a családi sírboltba szállították.

Elhunytak a legközelebbi napokban: Csárdó PÁL, a tapolezai kerületnek 1892 óta szabadelvűpárti képviselője, Zalamegyének hosszu ideig tisztviselője, tapolezai volt szolgabíró, 61 éves korában. Tapol-czán. — BERENYI DÁNIEL, ezimzetes apát, Baja város népszerű plébános, 60 esztendő. 1879 óta Lati-novics Gábor ezimzetes püspök utóda volt a bajai plébánián és tizenhat évi lelkeskedését megelőző-
leg a bajai gimnázium hittanáraként működött. Kiss György, beregszászi törvényszéki bíró, 38 éves, Beregszászon. — LANDAUER JÓZSEF, mohácsi gőzmalomtulajdonos, egy bécsi tébolyintézetben, hová rövid idő előtt vitték. — GRAUER MIKSA, líkő-r-gyáros és fővárosi bizottsági tag, Budapesten. — LUTYI BERTALAN, 1848—49-iki honvédfőhadnagy, a

vasárnapra, márcz. 24-ikére van kitűzve. Egész nap szakadt az eső, s ez megakadályozta néhány testület kivonulását is a temetőbe. A házakon sok helyen kitűzték már e napon a fekete zászlókat, de az Andrássy-úton és a körutakon csak győren lehet látni. A népszínházon négy nagy zászló leng. Szá-mos kirakatot gyászszal díszítettek, és sűrűn lehet látni Kossuthnak babérral vagy fáttyal körülvett arczképét. A legtöbb zászló a Kerepesi-úton van, a keleti pályaudvartól kezdve, be a belvárosig. A kávé-házak külső lámpáit fáttyal borították le. A gyász jelvényei egyre szaporodnak.

A temetőben márcz. 20-ikán a zuhogó esőben is nagyon sokan keresték föl Kossuth sírját, melyet élővirágok borítanak. Különösen sok az ibolya. A függetlenségi párt több képviselője is megjelent koszorúkkal. A család részéről Kossuth Ferencz óriási koszorút tett a sírra, Ruttkayné és a rokon Ambrozovits-család is tettek koszorúkat, továbbá vidéki egyesületek is küldtek, úgy szintén a konstantinápolyi magyarok, és müncheni magyar festők. A II. kerületi (budai) polgári iskola növe-n-dekai Buzás István tanár vezetése alatt vonultak ki. Délelőtt tíz órakor a Deák-téri evangélikus templomban gyász istentisztelet volt, a melyen megjelent a függetlenségi párt részéről Lakatos Miklós országgyűlési képviselő, továbbá ott voltak a Kossuth Országos Négyesület tagjai fekete ruhá-ban és igen sok 48-as honvéd a menedékházból. A gyász istentiszteletet Horváth Sándor lelkész végezte, a ki szép beszéddel emlékezett meg a nem-zet nagy halottjáról.

nőkei most szervezkednek a melléjük beosztott hól-gyekkel. A bizottság, a nagy érdeklődés után itélve, reméli, hogy jelentékeny összeget juttathat majd az inségek javára.

Az operaház e hó 26-án este veszi át a bizott-ság s rőtön hozzállat a sátrak felállításához és a terem átalakításához. A színpad «Lohengrin» nagy kerti jelenete szerint lesz díszítve. A «Vigasz» című alkalmi lapot a hölgyek kosztümben fogják elárulni.

A király dédnokája. József Ágost főherczeg neje, Auguszt főherczegné, öröndetes családi esemény elé tekint. A főherczegné anyja, Gizella bajor her-czegné, királyunk leánya ebből az alkalmából e hét folyamán Münchenből Brunnbe utazik, a hol leánya jelenleg lakik.

Vajda János arczképe. A közoktatásügyi minisz-ter a történelmi arczképesarnok számára megvásá-rolta Vajda János életrajzságu arczképét. A képet Endrey Sándor festette. Lapunk is bemutatta e ké-pet a múlt évi decemberben.

Eljegyzés Csécsé Nagy Miklós, a gróf Károlyi uradalom főpénztárnoka, e hó 16-án jegyezte el Muzsik Rudolf és neje, sz. Simonyi Mária leányát: Kornéliát.

Új muzeumi segédőr. A közoktatásügyi minisz-ter dr. Nyáry Sándor műgyemtemi magántanárt, az ismert fiatal műtörténészt, az országos képtárhoz beosztott nemzeti muzeumi segédet segédőrré lép-tette elő.

— Midőn a nagyközönség figyelmét Ungváry László cseplédi hírneves gyümölcsfa-iskolájának mai számunkban közlé tett hirdetésére felhívánk, külön-
zet nagy halottjáról.

MI UJSÁG?

A főrendiházban öt havi szünetelés után márcz. 21-ikén került napirendre ismét az egyházpolitika, jelesen először is a vallás szabadságkorlátáról szóló törvényjavaslat, melyet október 5-ikén egy szó-többséggel fogadtak el általánosságban, hanem mert a részletes tárgyalásnál változások történtek, leg-végül visszautasították az egészet; a képviselőház pedig okt. 17-ikén megint csak azt határozta, hogy a főrendék tárgyalják még egyszer. Öt viszontagsá-gos hónap után a főrendiház ugyanazt a képet és hangulatot mutatva márczius 21-ikén is, mint okt. 5-ikén. Telt padok, együtt a méltóságos ház minden méltósága.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia márcz. 18-iki ülésén Khernál Antal «A függőhídrak merész gerendáinak grafikai elméletéről», Istvánffy Gyula egyetemi

Kaczér nő. Akkor és most. Szép tehetségét komolyabb irányban haladva óhajtanók látni. Az e fajta versek csak éleztapokba valók — töltelékek.

MATTONT FÉLE
GISSHÜBLER
legisíttabb egyvénym
SAVANYUKUT

Lakhely és kelet:

Tinct. capsici comp.

A Richter-féle

Ezen Horgony-Pain-Ex-peller néven is ismeretes, igazán népszerű háziázer most már 25 év óta legjobb fájdalom-csillapító beadórészének fenyesen behízonnyit közvéneim, csudnál, tag-szagattatás stb. nél. A föld összes or-szágaiban nagy elterjedtséget és hírtos hatása következtében minden oldalon jól elismerést talált, hogy minden betegnek joggal ajánlható:

A Tinct. capsici compos.

(Horgony-Pain-Expeller)

kimagasló állását a fájdalomcsillapító beadórészek között diadalmenen megtartotta, különféle felbonyták és utanzatók dacára; ez bizonyára a legjobb bizonyíték arra néve, hogy a közönség igen jól meg tudta különbözteni a jó-t a rosszától.

Hogy értékelten utanzatót ne kapjunk, bevárásúl al-kalmával védjegyünkre, a vérsé horgonya figyelembe és minden úveg ezen jelvény mellett, mint sem valódi vizsaglaton át, a gyógyszerárakban kapható 40 kr., 70 kr. vagy 1 ft. 30 krajár árban üvegekint; Buda-pestben **Török József** gyógyszeresnél.

Richter-féle árú Beadótáskában, Thüringában.

Nagybani raktár

Raktár Budapesten **Török József** gyógyszerész. Király-utca.

Bécs XII 2, Rudolfs-gasse Nr 56a

Raktár Budapesten **Török József** gyógyszerész. Király-utca

BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLMA NYOK

szabadalmazását esz-
közi mind. államban
Réthy János
nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája,
Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház
mellett). Legrégibb szabad. iroda. — Telefon.

Eisenschiml és Wachtl

Budapest, Váci utca 12
Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
Legnagyobb raktár mindenféle fény-
képezési gépek és készülékekkel.
Alapítva 1856. — Többesrét kinttette.
Arjegyzékek ingyen és bérmentve.
U! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.

Pecz Ármán

műkertész,
Bpest, Kálvária-tér 4.

Ajánlatok
kertek alakítására
minden alakban és kiterj-
edésben terv és költségvetés
szorint; valamint
gyümölcsfák, díszfák,
farokfák és rózsák
szállítására Budapest mellett fekvő
50 hold nagyságú földjeiből.
Arjegyzékek
— ingyen és bérmentve.

A Magyar Asphalt

részvény-társaság
Budapest, Andrássy-út 30

elválja a jótállás mellett
legelőcsébban
asphalt-burkolatok
fektetését és
nedves lakások,
pinczék, stb. gyökere
száraztatását.
Telefon.

„Toronyórák“

palota, lakanya, gyári órákat,
villanyórákat,
legelőcsébban rendez be
Mayer Károly L.
I. m. Állami kedvem. gé-
gyára
Budapest, VII., Kazinczy-u. 8.
Képes arjegyzék, költségvetés, bér.

LATZKOVITS A.

BUDAPEST,
IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
Cs. és kir. szabadalmazott fehérmű-gyáros
ajánlja
uri divat- és fehérmű-újtonságait.

Hirdetések elfogadta-

nak a kiadó-hivatal-
ban, Budapest, IV.,
egyetem-utca 4. sz. a.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV. TÁRSULAT

BUDAPEST.

Ajánlanak mindennemű vas-, acél- és fémöntvényeket
építkezési és gépészeti czélokra vizvezető csöveket, szil-
vattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a
belvizek leeresztésére. — A helyi viszonyok szerint szer-
kesztett turbinákat, órlőhengereket kéregöntetű hen-
gerekkel és malomberendezési czikkeket. — Zsilipeket
bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — Alag-
czöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez,
csőlőpverő gépeket, anyagszállító kocsiakat. — Álló vagy
fekvő gázmotorok egy vagy két hengerrel és minden-
nemű zúzógépek.

Hirdetések felvételnek

a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-hivatalában,
Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz. a.

FAIRBANKS MÉRLEGEK

a legtökéletesebb mérlegszerkezetek.

A szabadalmazott Fairbanks-mérlegek százados rendszerűek, tolös sú y fém-
mérőkarral bírnak és a hidra tett terhet minden ponton egyenlően mér-
legelik. Tartósság, pontosság és könnyű kezelésknél fogva, ugy házáknban
mint a külföldön a legelső díjat nyert legkittünbb mérlegek.

Gazdasági, szekér-, marha-, zsák- és raktári mérlegeinket,

czélszerű és a czélnak megfelelő szerkezetüknel fogva különösen
a gazdák, gazdaságok és uradalmak részére a legmelegebben
ajánlatjuk. Gazdasági egyesületi tagok árkedvezményben részesülnek.

FAIRBANKS-TÁRSASÁG

mérleg- és gépgyára.
Budapest, Andrássy-ut 14. sz.
Gyár: Ujpest. 6140

MAGYAR JELZÁLOG-HITELBANK.

HIRDET MENY.

A Magyar Jelzalog-Hitelbank t. sz. részvényesei az 1895 márczius hó 31-ik napján,
délutótti 10 órakor a bank helyiségében (V., Erzsébet-tér 9. sz. a.) tartandó.

XXVI-ik RENDES KÖZGYÜLÉSRE

ezennel tisztelettel meghívtnak.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság évi jelentése.
2. Az 1894. évi mérleg megállapítása és a felmentvény megadása.
3. Határozathozatal a tiszta nyereség hováfordítása iránt.
4. Alapszabályok módosítása.

A részvények letételek:

Budapest: a bank főpénztáránál (V., Erzsébet-tér 9. sz. a.) és a Magyar Leszámitoló-
és Pénzváltóbanknál.
Bécsben: az Union-Bank-nál.
Párisban: a «Société générale pour favoriser le développement du Commerce et l'Industrie
en France» czimű banknál.
Alapszabályok kivonata.

20. §. 10 teljesen befizetett részvény vagy 20 részvényjegy tulajdona egy szavazatra
jogosít. — 21. §. Részvényesek, kik szavazó-jogukkal élni akarnak, kötelesek a közgyűlés
összehívás előtt legkésőbb 8 nappal, részvényeiket térítvény mellett letéteményezni. A letéte-
ményezés a bank pénztárána, vagy más a hirokban kijelölt helyeken eszközölendő. —
22. §. A szavazójog személyesen vagy meghatalmazott által gyakorolható. Meghatalmazás
csak részvényeseknek adható. Testületek, intézetek és kereskedelmi czégek, továbbá nők és
kiskorúak a közgyűlésen törvényes képviselőjük által vehetnek részt, ha azok különben rész-
vényesek nem volnának is. Azoknak, kik szavazójogukat igazolták, a részvények és az utánuk
járó szavazatok számának megjelölésével ellátott igazoló-jegyek adnak ki. A részvények a
részvényes által sajátkezűleg aláírandó jegyzékbe, számszerű sorrendben és pedig a Magyar
Jelzalog-Hitelbanknál 1. minden egy példányon bejegyzendők. A letéti a letéti
részvényekről térítvényt nyer és a részvények annak idején a közgyűlés megtartása után,
csak ezen térítvény visszaadása mellett, fognak neki kiszolgáltatni. Az 1894. évi mérleg és
jelentés 1895 márczius hó 23-tól kezdve a t. cz. részvényesek rendelkezésére áll.

RENDŐRI LAPOK

képes heti lap,
a legérdekesebb bűnesetek
tárháza.

Kiválóan érdekes
illustrációk.
A tolvajvilág elleni
védekezés ismerte-
tése.

Cikkkel mindenkre
nézetanulásoknak.
Munkatársai: a hazai
és külföldi krimina-
listák kiténéségei.

Kiadóhivatal:
BUDAPEST, Kerepesi-ut 19.
Mutatványszámot ingyen küld
a kiadóhivatal.

Előfizetési ár. Hatóságok és ható-
sági közegek részére egész évre 7 frt. fél-
évre 3 frt 50 kr., negyedévre 2 frt.
Magánosoknak: egész évre 10 frt, fél-
évre 5 frt, negyed évre 2 frt 50 kr.

13. SZÁM. 1895.

BUDAPEST, MÁRCZIUS 31.

42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI ÚJDONSÁGOK együtt fél-évre — 6 •

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
fél-évre — 4 • Csupán a POLITIKAI ÚJDONSÁGOK
egész évre 5 • Képes előfizetésekre a postai
meghatározott ártól is csatlakozó.

KÁNTORNÉ.

I.

KOLOZSVÁROTT egy eldugott vasládában rá-
bukkantak közelebb Kántorné régi nagy
színésznőnk leveleire, a melyeket most
az olvasó elé terjeszték, miután rajtam már
kipróbálták különös és félelmetes hatásukat.
Egy asszonyról lesz szó e töredékekben, a ki a
múlt század végén született német eredetű es-
ládából, a kit írónk, színészeink barátsága ho-
zott annyira közel a magyarsághoz, hogy nem-
csak megtanulta nyelvünket, de a kóborló, kü-
ködő magyar színészek közé állva, harminczöt
keserves éven át szenedett nemzetünk jövő-
jéért, a ki az első nagy magyar
tragika volt, mind-e szavak leg-
igazabb értelmében, mert ma-
gyarságát fényes kecsegtetések
daczára sem tagadta meg, s
mert összes szerepei között nem
ismerek olyan örövnölő tragé-
diát, mint Kántorné Engelhardt
Anna élete. Pályája a magyar
színészettel együtt dicsőségesen
emelkedett; városaink, a két-
egy fővárossal élőkön, tapsolták
alakításait, miről mit mondjunk
többet, mint hogy 1833-ban Pest-
megye színházi bizottsága így
indokolta Kántorné fizetésföl-
emelését: «inkább mi szorúl-
tunk rá, mint ő mi reánk.» Sor-
sával, vagyoni viszonyaival meg-
lehetett elégedve mindaddig, míg
vándorló színészetünk el nem
érte ohajtott diadalát: a pesti
Nemzeti Színház megnyitását.
Ekkor megfordult fényes csil-
laga és lefelé futott. Talán soha
sem fogjuk egész bizonyosan
tudni, hogy miért nem szerződ-
tették a Nemzeti Színházhoz, és
miért ellett hanyatló napjaiban
kis erdélyi városok színpadain
nyomorogni. Csak azt látjuk,
mint siet bele az elfeledtetésbe,
hogy vesztí el a talajt lába alól,
mikor ifjabb erők leszorítják,
vagyona helyett adóssága nő,
és szerelméből győtrő siralom
támad. Legvégül mint gazdász-

szóny szolgált s 1854-ben halt meg Maros-
Vásárhelyt «a nélkül, hogy halálát említették
volna,» mint egy életrajzírójától tudjuk.

Azt mondtam fentebb az olvasónak, hogy
csak töredékeket adhatok kezébe, és valóban, ez
adatok minden érdekességök mellett is annyira
homályosak, minden utánjárás mellett is any-
nyira hézagok, hogy reményünk sem lehet e
nagyszabású élet igazi megismerésére. Legfőlebb
egy falra vetített árnyékot kapunk, melyen az
élet színei már nem látszanak, csak a nagy, rej-
télyes körvonalak mutatják, hogy micsoda alak
áll a hátunk mögött — bizony már nagyon
messze távol a hátunk mögött.

Ilyen dolgok azok, a melyek előttem vannak:

összekötözött szerepek és vastag nyomású szin-
lapok, közből szórt dicsőítő versekkel, szerződés-
példányokkal és szépítő szerek rézepeivel;
arcképek és számlák. Nem hiányzik két imád-
ságos könyv sem, s a szent képek mellett apró
papirosokba göngyöltetett hervadt virágoso-
mók, szalagok következtek és hajfűrtök, —
különösen nagyon sok hajfűrt. Egy vén bugyel-
lári papirlapjai közt szerelmes levelek rejtöz-
nek s még a kis bőr-zacsó is itt van, melyet
Kántorné mindig keblén viselt, néhány drága
emlékével. Mindezt a rendezetlen töredéket erő-
sen meglepte az idő pora, úgy hogy ma már le-
hetetlen jól eligazodnunk közöttük.

Nekem mégis nagy gyönyörűségem telt abban,
hogy ezen a bizonytalan ösvé-
nyen a híres művész után
szaladok, a ki bármily messze
maradt is előttem mindig, las-
sanként éreztem, hogy ha na-
gyon sietek, közeledek hozzá és
mikor utamnak végére jártam,
szemtől szembe láttam arcát,
messziről, rezgő homályosság-
ban, nagy ködön keresztül: de
azért ő volt.

Nemzeti játékszinünk törté-
nete följegyezte, hogy Engel-
hardt Anna 1810-ben lépett föl
először Pesten s ezután Kántor
Gerzson híres komikushoz ment
nőül, kivel csakhamar a Deb-
reczenben működő kolozsvári
színtársulathoz távoztak, hol
férje meg is halt. Az Engel-
hardt-családról csak annyi ada-
tom van, hogy 1834-ben jelent
meg német földön, Quedlinburg-
ban egy «Kleines Handbuch für
Pferdekäufer» czimű füzet Engel-
hardt Antal tollából, ki nyil-
ván rokona volt Annának, mi-
vel e munka hirdetéses czim-
lapját magánál tartogatta. Kán-
tor Gerzsonnak pedig itt van a
debreczeni kollégium által 1805.
október elején kiállított iskolai
bizonyítványa, melyből megtud-
juk, hogy a nyitramegyei Szöl-
lősen született, a nagykorúsi
gymnáziumból jött Debreczenbe,
hol, tizenkilenc éves lévén, első

KÁNTORNÉ.

Bernhofer Károly most felfedezett egykorú festménye után rajzolta Csorna Károly.